

ИЗБОРИТЕ
Поглед назад
в българската история

СВ. НИКОЛАЙ ВЕЛИМИРОВИЧ
ЗА ЙОАН И ИРОДИАДА

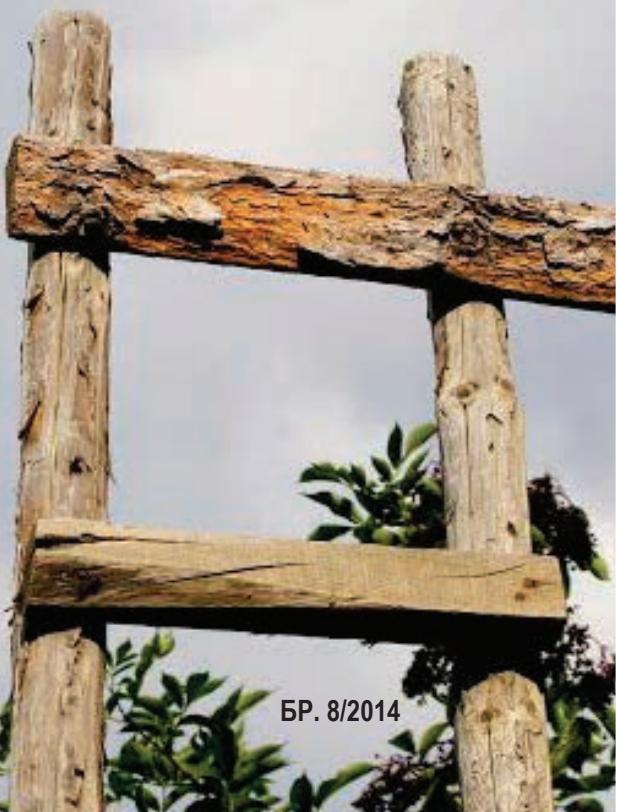
ИЗ „ХРИСТИЯНСТВОТО
И ПСИХОЛОГИЧЕСКИТЕ
ПРОБЛЕМИ НА ЧОВЕКА“
НА ВЛАДЕТА ЙЕРОТИЧ

СВЕТИТЕ ОТЦИ
ЗА ДЕПРЕСИЯТА

ПРЕВОДАЧЕСКА ДЕЙНОСТ
НА СВЕТИЯ СИНОД
НА БЪЛГАРСКАТА
ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
ОТ НАЧАЛОТО НА XX В.
ДО 1944 Г.

ИЗБОРИ

ателие книжарница
къща за птици

СВѢТЪ

www.svet.bg

бр. 8/2014

THEOLOGIA
Маргарита Друмева
ИЗБОРИТЕ 6
Поглед назад
в българската история

Св. Николай Велимирович
ЗА ЙОАН И ИРОДИАДА 18

нова книга на издателство
ОМОФОР
ХРИСТИЯНСТВОТО И
ПСИХОЛОГИЧЕСКИТЕ
ПРОБЛЕМИ НА ЧОВЕКА 36

44 СВЕТИТЕ ОТЦИ
ЗА
ДЕПРЕСИЯТА

52 Пламен Иванов
ПРЕВОДАЧЕСКА ДЕЙНОСТ
НА СВЕТИЯ СИНOD
НА БЪЛГАРСКАТА
ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
ОТ НАЧАЛОТО НА ХХ В.
ДО 1944 Г.

60 Анна Данилова
ГЛАВАТА
НА ЙОАН ПРЕДТЕЧА

Главен редактор
Илиана Александрова

Редакционна колегия
Тодор Кичуков
Андрей Романов
Мариян Стоядинов
Пламен Сибров

Дизайн
Гергана Икономова

Адрес на редакцията
София 1407
бул. Черни Връх 68
тел./факс: (02) 987 1655
e-mail: svet@pravoslavie.bg

В списанието
са използвани снимки на:
Маргарита Друмева
Павла Сиброва
www.lostbulgaria.com

WWW.SVET.BG

УВОДНИ ДУМИ

ИЛИАНА АЛЕКСАНДРОВА

към себе си; да изберем какви искаме да бъдем. И възможността да разберем по-добре какви сме в действителност.

В православното предание има една мисъл – че няма избор извън избора между Троицата и ага. Което ще рече, че всеки избор в краина сметка е духовен акт и за да изберем доброто, трябва да изберем Бога. Защото само там доброто има абсолютни измерения, а ние имаме ум да го разпознаем и воля да го осъществяваме. Така нареченото добро у нас често пъти е онази реалност, за която се пума: „И тъй, ако светлината, що е в тебе, е тъмнина, то колко ли голяма ще е тъмнината?“ (Мат. 6:23)

Изборите, при цялата гръмкост на техните заявки, рядко апелират към свободата и съвестта ни. Да гагеш мандат на една политическа власт означава да се съгласиш с някаква версия на действителността, с нечия чужда интерпретация. Така нареченият избор е съгласие да заложиш на една от краен брой възможности да промениш живота си чрез някой друг. Чрез много други, по-точно. Което означава да приемеш, че хора, които не познаваш, поемат отговорност за живота ти, като предварително знаеш, че те не я поемат истински.

Политическият избор рядко е съзнателен в собствен смисъл. Онова, което наричаме информиран избор, на практика е резултат на повече или по-малко

Избори

За човека казват, че мисли понякога, но винаги чувствва. За съзнателния човек вероятно може да се каже още, че понякога мисли, но винаги избира. Ние сме свободни същества, независимо дали си даваме сметка за това. А основен израз на свободата ни е правото на избор.

Изборите си определяме като важни и маловажни, свободни или принудени, съзнателни и несъзнателни, рационални, емоционални, морални, културни, духовни, цивилизационни... Всеизможни са релативните значения на понятието за избор, които използваме. Но в корена на всеки такъв избор е възможността да пристъпим

добра манипулация. И демократичните правила тук са без значение. Животът по хоризонтала, липсата на кауза и критерий отвън превръщат този избор в залагане на сляпо, с единствената надежда някой да ни осребри залога. Знаем обаче, че дори да спечелим, залогът се осребрява в полза на избраниците ни. Но независимо от този многократно констатиран факт, ние продължаваме към следващите „избори“.

Политическата система определя начина, по който се управляват интересите в едно общество. Но действителното ѝ значение е много по-малко от това, което ѝ приписват демагозите. Истинският избор в политиката, който има значение за нас, стои преди въпроса за политическото представителство. Той е изборът за това какъв искаш да бъдеш, как искаш да изглежда животът ти и за какво да употребяваш енергията и способностите си. Преди избора кога политици да ни „управляват“ е изборът на лична житейска „политика“. Изборът какво общество да строиш около себе си, каква да е твоята лична програма. Така има шанс животът наистина да се промени и нещо повече – да се изправи. А движението нагоре по необходимост отърсва ненужното и изостря сетивата. Има много по-голяма вероятност да направим и правилни парламентарни

„избори“, ако гледаме нагоре, вместо към политическите лозунги от екраните.

Човечеството, драги братя, е една горда дума, но погледнато от планината, то не се вижда. Вижда се мъгла, виждат се облаци, но човечеството не се вижда. Виждат се черни купчини гора и неправилно изтъкана мрежа от поля и нивия, но човечеството не се вижда. През мъглата се забелязват и големи градове, подобни на локви разлята сива боя, забелязват се реки и пътища като извити бели конци, но човечеството не се вижда. Не се виждат царските палати, нито парламентите, нито храмовете, не се виждат мухите, прелитащи над тези предмети на човешката гордост, не се виждат врабците, които летят над мухите, нито орлите, които летят над врабците – само горе се вижда малко син цвет, който хората наричат небе и долу малко сив цвет, който хората наричат земя, и между тези цвета – нещо, което хората не наричат никак. Гледащият от планината накрая се изморява да гледа, търсейки в долината под себе си човечеството, той затваря очи, разтяга уста в цинична усмивка и шепне сам на себе си: човечеството е само една горда дума! ... (Св. Николай Велимирович, „Йоан и Иродиада“)

София, общински избори - избирателна секция в Погуяне, ул. „Черковна“,
20-те години на XX век

Маргарита Друмева

ИЗБОРИТЕ

**Поглед назад
в българската история**

Малко преди изборите през октомври 2014 г. Ви предлагаме едно малко словесно пътешествие назад във времето, когато са се градели основите на държавата ни, българското политическо съзнание и култура, към годините след Освобождението на България и формирането на българската политическа система. Не само защото е любопитно как са гласували хората тогава, а да се опитаме да щрихираме историческия път на българина до днешните избирателни урни. Историята не е за миналото, тя е за бъдещето.

След Освобождението на България липсва самостоятелна традиция в управлението на страната и първото деление на партиите се извършва

по време на Учредителното събрание (1879 г.), когато се оформят две големи течения – либерали и консерватори, по отношение на възможността за управлението на страната и приемането на първата българска Търновска конституция. Когато конституционният въпрос се решава през 1882 - 1884 г., две партии се разлагат на множество фракции в зависимост от предпочитанието към отделни политици и личности. Затова в началото партиите носят имената на своя лидер – стамболовисти (Ст. Стамболов), каравелисти (П. Каравелов), цанковисти (Др. Цанков), русофилски (г-р В. Радославов) и др. Чак по-късно започват да се наричат с имена – Народнолиберална, Демократическа, Прогресивнолиберална, Либерална и др., като партиите окончателно се формират до края на 19 век, когато започват да провеждат конгреси, приемат устави, програми и т.н.

Всички партии тогава имат една и съща членска маса и това е обяснено с липсата на политическа култура у българина след Освобождението и структурата на българското обще-

ство. 80% от населението е селско, което произвежда най-вече за да изхрани семейството си, не за пазара. Липсва буржоазия и работническа класа, така че раздelenieto на партиите не може да се обясни с никаква класова основа, както твърди комунистическата историография – абсолютно измислено и изкуствено е приложен марксисткият подход за обяснение на българската политическа действителност. Образуването на партиите в Бълга-

ствка за сходствата на техните програми. Всички партии се борят за една и съща електорална маса и имат консенсус по най-важните вътрешни и външно-политически въпроси. Няма спор, че акцентът на всички партии е осъществяването на националния идеал – обединението на България, различия има само в средствата за постигането му. Разделението на русофили и русофоби е условно, доколко то първите считат, че обединението не е възможно без намесата на Русия,

а вторите търсят по-гъвкави механизми за осъществяването на националния идеал. В дипломатически „въртящи се врати“ по отношение на западните Велики сили.

Въпреки честата смяна на кабинети и промени в българските правителства след Освобождението, поради сходните политически програми на партиите има силна приемственост в управлението, като новото правителство продължава линията на старото. Често много важни закони са приети при едно правителство, а се осъществяват от следващото. От друга страна, еднаквите идеи и политически платформи на партиите правят трудно различаването им от населението и при тези условия става невъзможно

създаването на трайни електорати. Това, че партиите нямат идейни съмишленици, е причина хората винаги да подкрепят управляващите, което пък е допълнителна предпоставка за налагането на различни диктатури в България, включително засилването на левите партии след Първата световна война. Особено парадоксално е управлението на Александър Стамболовски, който създава уникална българска партия, родна, нямаща аналог никъде другаде в света – партията на селяните. При това с теория, която твърди, че селското население трябва да управлява, понеже е най-многобройно. Никъде другаде по света не управлява селото, винаги градът е Водещ.

Изключително любопитен е начинът, по който са се провеждали изборите след Освобождението. Първоначално се прилага мажоритарната избирателна система, само в един тур. Изборите се провеждат по околии, не по населени места. Дълго време няма „таен плук“ и „тъмна стаичка“. Единственото изискване за бюлетината е тя да бъде бяла, без значение каква е формата – може да бъде квадратна, правоъгълна, като тя се носи от самия избирател и се пише на ръка, с молив. Всеки избирател изписва име-

Обикновено цялото село тръгвало да гласува, во главе с кмета, след него музикантите с гъдулките и развято знаме. Съседното село по същия начин тръгвало през летото и хората от двете села се срещали някъде по пътя.

т о

на кандидата

върши. Това, което пише в бюлетината обаче е съмнително доколко отговаря на волята на избирателя. Поради това, че след Освобождението голяма част от избирателите са неграмотни, се появяват „списвачи на бюлетини“, които могат и да не напишат исканото от избирателя име – гласуващият няма как да разбере това, понеже не знае да чете. Има сведения за много оплаквания от гласоподаватели за злоупотреби.

Малките околии са едномандатни, в по-големите се избират до 5 депутати. Самото гласуване също се извършва по околии, а не по населени места. Хората от селата трябва да тръгнат рано сумринта, да изминат пешком 25-30 километра до оклийския център и да се приберат до вечерта. Това предизвиква госта неудобства не само защото не е имало пътища и транспорт, но и защото селяните трябва да оставят животните сами за цял ден.

Твърде любопитно е, че след Освобождението няма предварително определени имена, за които да се гласува. По тази логика всеки може да стане депутат, без да се кандидатира официално и дори без да знае, в случай, че хората са написали името му на бюлетината.

рия е свързано изключително много с личностния фактор и с първите български политически мъже. Според съвременната терминология това са традиционни, а не буржоазни партии. Това, че партиите не отразяват съсловно-класови различия, е предпо-

София, общински избори - избиратели бистрят политика, ъгъла на ул. „Черковна“ и „Регентска“, края на 20-те години на XX век

Обикновено цялото село тръгвало да гласува, во главе с кмета, след него музикантите с гъдулките и развято то знаме. Съседното село по същия начин тръгвало през полето и хората от двете села се срещат някъде по пътя. Винаги има спорни въпроси между селата и времето за избори е много подходящо за решаване на конфликтите. При среща започва да действа законът за мускулите и юмруките – в „спор“ побеждава този, който умеет да удри по-силно. Голяма част от момивите на селяните да отидат да гласуват нямат политическа основа. Колективното ходене за гласуване стимулира и още нещо – кметът не просто води селяните да гласуват, но често присъства на мястото на гласуване, което е възможност да осъществи контрол.

По това време започва формирането на избирателни бюро, но хората, които работят в тях, не се избират предварително, а в деня на изборите,

рано сутрин по висшегласие. Камо се съберат хората на мегдана (поняко- га броят им сътига до няколко хиляди), тези, които искат да участват в избирателното бюро, видят ръка и струпваното население избира 5 души. Обикновено се избират тези, чиито поддръжници са по-силни физически, местните бабаи, на чиято страна е законът на мускулите и юмруките. Те в никакъв случай няма да позволяят в избирателното бюро да участват хора от друга партия, защото обикновено която партия има представители в избирателното бюро, тя печели изборите.

Случвало се е тези, които са изгубили бумбака за избирателно бюро, да се опитат да го превземат като го нападнат или счупят кумията, в която са пуснати бюлетините. Често формират паралелно бюро някъде на друго място и провеждат паралелно гласуване. На няколкостотин метра от мястото на гласуване другата пар-

тия поставя на улицата една маса и ако избирателят мине покрай тях, бюлетината се проверява. В случай, че избирателят е написал име на човек от другата партия, бюлетината се взема и му се дава „правилната“ бюлетина. Избирателят може да напише нова бюлетина в тъмната стачка, но едва ли ще посмее, пък и как ще я напише сам като не знае да пише. Обичайна практика е хората да се пускат да гласуват във пъти или да се махат и слагат на място „правилните“ бюлетини. До 1897 г. хората от избирателните бюра имат реална власт – могат да не допуснат някой човек до изборите, ако е привърженник на другата партия.

Това предизвиква тотален хаос. Първият, които се опитва да внесе никакъв рег, е Стефан Стамболов. От 1888 г. нататък хората от избирателното бюро се избират по жребий, които се тегли в околийския център, като в него могат да участват кметовете на населените места в околните и всички общински съветници в общината, т.е. около 70-80 души. И от тях чрез жребий се определят петимата участници в избирател-

ното бюро. Понеже това се прави по времето на Стамболов, ясно е, че бюлото ще се състои от хора, доверени на Стамболов. Но пък с това се слага край на хаоса по избора на избирателно бюро.

Наследниците му променят условията – избирателните бюра остават,

Мажоритарната избирателна система съществува още от стари времена, когато племето е избирало свой старейшина, т.е. тя е естествено родена в хода на историческото развитие.

но в тях са включени други категории хора. При Константин Стоилов (средата на 90-те години на 19 в.) в жребия, освен общинските съветници, участват представителите на съдебната власт. Идеята е, че съдебната власт е независима и това ще гарантира справедливост. През 1901 г. в жребия участват и учителите, като представители на интелигенцията. От един момент нататък председателят на избирателното

бюро е мироият съдия – по право, като човек образован и независим, т.е. той не участва в жребия, а директно става председател.

Голям проблем е, че бюлетините се пишат на ръка. Понякога хората пишат името Иван Петров, други – хаджи Иван, трети – Иван от Горна Оряховица, примерно. Избирателното бюро трябва да реши дали това е един и същи човек или са трима различни кандидати. В малките населени места това не е трудно, понеже хората се познават, но в по-големите райони това създава госта главоболия на провеждащите. Защото ако е един човек, ще спечели много гласове, но ако са трима, броят гласове се дели приблизително на три. Това се решава общо взето умозрително от избирателното бюро. Често се случва да има обърквания.

Чак през 1897 г. се въвежда изискването бюлетините, писани на ръка, да бъдат изписани с мастило. А първите партийни бюлетини се появяват през 1908 г. Всяка партия е задължена да регистрира своя бюлетеина в Софийския окръжен съд, което ще рече, че тогава те за пръв път започват да се третират като юридически лица. Бюлетината трябва да има цвят – известно е, че бюлетината на Народ-

ната партия има син цвят, на БЗНС – оранжев и т.н.

Търде любопитно е, че след Освобождението няма предварително определени имена, за които да се гласува. По тази логика всеки може да стане депутат без да се кандидатира официално и гори без да знае, в случай, че хората са написали името му на бюлетеината. Разбира се, това е чисто теоретична възможност, понеже все пак има предварителна кампания, но такъв е регламентът. Едва през 1897 г. се въвежда предварителното кандидатуране, както и гласуването с лични избирателни карти, като по този начин се прекратява двойното гласуване. Всеки избирател получава карта, с която гласува, след което картата му се отнема. Въпросът обаче е кой издава картите – правилото е кметът да ги издава в определен срок преди изборите. Често той не дава избирателна карта на хора от друга партия. Поради това избирателят, комуто е отнето правото да притежава карта, може да се оплаче на мироия съдия, който освен че издава карта на човека, има право и да глоби кмета. Но не всички засегнати отиват да се оплачат на мироия съдия.

След 1901 г. броят на секциите се увеличава главоломно – откриват

се хиляди изборни секции във всяка община, колкото и бедна да е тя. По този начин се избягва струпването на много хора на едно място и е предпоставка за повишаване на избирателната активност: от 20-25% до този момент тя става повече от 50% (колкото е и в днешно време). Това е и годината, в която се отбелязват единствените уникални напълно свободни избори в българската история, без политически настъпки и насилие от страна на администрацията и полицията – нещо типично за тогавашната българска действителност.

През 1908 г. системата се усъвършенства, като избирателните карти се заменят с еднократни избирателни книжки и важат за 1 ден – изборния, след което се вземат. После книжките придобиват 3-годишна давност, за всички гласувания. При всяко гласуване се къса една страничка и се поставя печат. Така се прекратява практиката книжките да се издават от кметовете и хората всеки път да му се молят за книжка. През същата година се появяват „плика“ и „тъмната стаичка“. Избирателят пак носи бюлетеината от къщи, влиза в стаичката и пъха бюлетеината в плика. Но и тук нами-

рат начин да го следят – през гункуте на дъските в тъмната стаичка.

В началото избирателната система е крайно хаотична, но постепенно се усъвършенства. Избирателните практики показват организацията на обществото като цяло.

Образуването на партиите в България е свързано изключително много с личностния фактор и с първите български политически мъже. Според съвременната терминология това са традиционни, а не буржоазни партии.

В периода непосредствено преди Балканската война изборите стават много по-цивилизовани и ако има насилие, то обикновено се случва в определени общини или в даден регион (Пещера например), където традиционно се сбиват, но това не са политически сблъсъци.

След Освобождението в България е имало над 2000 общини. В днешно време в една община влизат до 30 села, но тогава всяко село или град е община.

За пръв път пропорционалната избирателна система се въвежда в България през 1912 г., с листи в определен цвят, на които са написани имената на кандидатите от съответната партия.

Ако селата са по-малки, са се обединявали в една община.

Освен това селата са били много бедни и с малки ресурси, затова най-удобната избирателна система е мажоритарната, която се прилага в малки избирателни райони, едномандатни или до избор на 5 депутати. Това е така, защото ако районът е грумандатен примерно, избирателят има право на още един глас – понеже се избират двама кандидати. Съответно ако районът е 3-мандатен, избирателят ще има право на 3 гласа – за всеки един от тримата кандидати. В такъв случай броят на гласовете ще бъде 3 пъти по-голям от броя на гласували те. Затова няма как да се приложи мажоритарната избирателна система в един 20-мандатен район – излиза, че един човек трябва да гласува 20 пъти.

чава всичко. Не е нужно кандидатът да спечели повече от 50 % от гласовете, а да спечели най-много гласове в сравнение със своите конкуренти. Мажоритарната избирателна система е предпоставка за стабилно управление, понеже формира еднопартиен кабинет, и партията, спечелила изборите, има мнозинство в парламента. Много рядко се образуват коалиционни кабинети при тази система, а коалиционни правителства има в крайно извънредни ситуации. Ако има коалиране, то се случва преди самите избори.

Пропорционалната система е измислена така да се каже лабораторно, изкуствено през 70-те години на 19 в. и постепенно се налага в практиката. При нея партиите излъчват листи с няколко кандидати, зависими от партийната централа (при мажоритарната система кандидатите не са толкова зависими от партията). Колкото гласове получи една партия

Мажоритарната избирателна система съществува още от стари времена, когато племето е избирало свой старейшина, т.е. тя е естествено родена в хода на историческото развитие. При нея този, който пръв пресече финала, полу-

Жените гласуват за първи път през 1938 г.

в изборите, толкова място пропорционално ще получи в парламента. При тази изборна система често се стига до формиране на хетерогенни парламенти и коалиционни кабинети, които се включват във вътрешни борби и не работят добре.

За пръв път пропорционалната избирателна система се въвежда в България през 1912 г., с листи в определен цвят, на които са написани имената на кандидатите от съответната партия. Състезанието е по окръзи – всяка партия има окръжна листа с кандидат-депутати. Партиите са длъжни да регистрират листите в Окръжния съд. Ръкописната бюллетина все още продължава да съществу-

ва като опция, но партиите започват да печатат бюлетини, като е въпрос на престиж бюллетините да са отпечатани с по-скъп печат. През 1919 г. избирателната активност на населението скочва на 80 %.

Александър Стамболийски променя системата на гласуване през 1923 г. Парадоксално е, че той върши практиката да се гласува по околии като избирателни райони, където пропорционалната система въобще е мажоритарна. Идеята е БЗНС да има голямо мнозинство и тази промяна е критикувана от опозицията, но така или иначе тя се запазва до деветнайсетомайския преврат през 1934 г. Тогава партиите са забранени, въ-

преки че политиците продължават да имат своето влияние и партийните структури да съществуват негласно, но изборите през 1938 и 1940 г. се извършват по мажоритарната система, в условията на безпартиен режим. Кандидатите декларират, че са независими със специална декларация.

Първата работа на новото правителство когато идва на власт, е да разтури предсрочно общинските и окръжните съвети, още преди да престане да функционира настоящото Народно събрание. Причината е, че новата управляваща партия не може да работи с администрация от друга партия. За да се разтури общинският съвет, е необходимо повече от половината общински съветници да са подали оставката или минимум половината да са били дадени под съд (не да са осъдени, само дадени под съд). Така управляващата партия заплашва общинските съветници, че ако не си подадат оставката, ще ги дадат под съд, след което те действително правят това и общинските съвети се разтурват. Ако не си подадат оставката, новите управляващи щи дават под съд, винаги ще се намери причина. Съдът в повечето случаи оправдава подсъдимите, но според тогавашните правила има законно основание да се разтури общинският

Една част от интелигенцията прибра отново писанията си по чекмеджетата, другата, политически „по-ориентираната”, започна да трупа гивиденти от хорското страдание.

съвет. Понеже вече знаят какво се случва след избори, съветниците подписват декларация за вярност към новата партия. Това е важен показател за стабилността на партиите.

Този модел съществува до 1934 г., когато извършва деветнайсетомайския преврат, партиите са забранени и се правят реформи в административната структура, с които се цели засилване ролята на държавата. Околите са запазени като административни единици, но се закриват окръзите, на чието място се формират областите. Изчезват окръжните съвети като орган на местното самоуправление, няма и областни съвети. От 2000 общини остават 800 и започват да приличат на днешните общини – група села образуват община, а не както до този момент – всяко село и град да е община. Запазени са само Общинските съвети, в които влизат представители на местната интелигенция – учители, инженери, юристи и пр. До 1934 г. обаче общинският съвет е орган на местното самоуправление, след това

той е представител на централната власт. Спрямо кметовете е въведена цензура – градските кметове задължително трябва да имат висше образование, а кметове в селата могат да станат и хора със средно образование. По това време повечето българи са с основно образование и може да се каже, че до 1944 г. завършили гимназия са представители на интелигентното малцинство. Оказва се, че тази реформа заработва добре – самите общини стават по-интелигентни, усъвършенстват се и работят по-ефективно. Това е особено необходимо предвид световните събития. В началото на Втората световна война цар Борис III има нужда от стабилен парламент и стабилно административно управление.

По времето на социалистическия режим изборите са всичко друго, но не и демократични. Може би най-точната им диагноза се съдържа в едно стихотворение на Радой Ралин, в което се казва, че всичко расте отдолу-нагоре – дъмето, житото, къщата и т.н., само изборите стават отгоре-надолу...

Спомням си еуфорията на 10 ноември и десетките хора по площадите, засилената гражданска активност на интелигенцията и желанието ѝ да говори, да извади от чекмеджетата скритите писания с чувството на съ-

причастност към свободата, в чиято среда ще се строи новата демократична държава. Но това беше само за кратко. Защото после се появиха чалгата по предизборните митинги и завладя живота ни. Някои от новите политически мъже на България си купиха аристократични титли и гвозди, а доверието на народа към управляващите и кандидат-управляващите прогресивно започна да спада. Една част от интелигенцията прибра отново писанията си по чекмеджетата, другата, политически „по-ориентираната”, започна да трупа гивиденти от хорското страдание. Появиха се старите шмекеръци и бабашки в нови обядки, скроени по типичния за чалга-културата маниер.

В навечерието на предстоящите избори мнозина остават със спомена за размаха, въображението и самочувствието на българските държавни мъже от времето, когато са поставили основите на България. За някои от тях все още говорят, че са внесли чувството на любов в политиката и не са взели стоминка от държавната хазна – Петко Каравелов, Константин Стоилов, Александър Малинов... В навечерието на предстоящите избори ни се иска борбата да не е толкова „безмилостно жестока”, политиката да не е мръсна дума и да има повече морал в нея.

За Йоан и Иродиада

Св. Николай Велимирович

*Ето, Аз изпращам пред лицето Ти
Моя Ангел, който ще приготви Твоя
път пред Тебе.*

Всички имат Йоана за пророк.

*А дъщерята Иродиадина, получена от
майка си, каза: дай ми тук на блудо
главата на Йоана Кръстителя.*

(Mark. 1:2; Mat. 21:26; 14:8.)

*„Защо се оглеждаш около себе си? Тук
не е мястото на твоята почивка“.*

(De imitatione Christi, lib. II. cap. 1. 4.)

Човечеството, драги братя, е една горда дума, но погледнато от планината, то не се вижда. Вижда се мъгла, виждат се облаци, но човечеството не се вижда. Виждат се черни купчини гора и неправилно изтъкана мрежа от поля и нивя, но човечеството не се вижда. През мъглата се забелязват и големи градове, подобни на локви разлята сива боя, забелязват се реки и пътища като извити бели конци, но човечеството не се вижда. Не се виждат царските палати, нито парламентите, нито храмовете, не се виждат мухите, преливащи над тези предмети на човешката гордост, не се виждат врабците, които летят над мухите, нито орлите, които летят над врабците – само горе се вижда малко син цвят, който хората наричат небе и долу малко сив цвят,

който хората наричат земя, и между тези две – нещо, което хората не наричат никак. Гледащият от планината накрая се изморява да гледа, търсейки в долината под себе си човечеството, той замваря очи, разтяга уста в цинична усмишка и шепне сам на себе си: човечеството е само една горда дума! И със затворени очи започва да слуша, няма ли поне да чуе човечеството.

Човечеството е една горда дума, драги братя, но слушано от планината, то не се чува. Виждат се чува и гората се чува, но човечеството не се чува. Човечеството в долината пирува пир, но от този пир нито глас не достига до планината; човечеството в долината плаче и ригае, но неговият плач и неговото ридане не отива във висините по-далеч от врабеца; човечеството в долината води войни, но шумът от неговите войни не достига гори и дотам, докъдето достигат ноктите на орела; човечеството в долината се жени и омъжва, под звука на камбани и топове, но гласовете и шумът от всичко това умират, още преди да са стигнали до планината. И слушателят, който на планината сържи ухото си на ведено към земята, за да чуе нещо от човечеството от долината, накрая се изправя и високо говори сам на себе си: напразно гледам в един пра-

зен гроб и очаквам от него глас: човечеството е една горда дума и нищо повече. Нечуто и невидяно от Височините, човечеството живее и умира във вълните долини на живота, и не се чува и видяка нито когато е живо, нито когато е мъртво.

И все пак, братя, в това човечество, което не се видяка от планината само защото нашите очи не могат да го видят, и не се чува само защото нашите уши не могат да го чуят, в това човечество се разиграват драми, които нито от Височината на пространството, нито от далечината на времето не могат да останат незабелязани за Онзи, които видяка от планината, както и от долината, и чува отдалеч тaka, както и отблизо, тоест, за Онзи, заради Когото се разиграват всички тези драми в човечеството – заради Бога.

В човечеството се разиграват множество малки и големи драми, които му хитре, врабците и орлите не забелязват, и които въпреки това се разиграват. Всички тези малки и големи драми в човечеството съставят една велика, стройна, гениална, една единствена драма, която облациите и мъглата, гората и планината наистина не могат да видят, но която въпреки това съществува и не губи нищо от своето величие, защото я видяка Този, които трябва да я види.

Taka и необикновената драма на Йоан Кръстител, която се е разиграла на днешния ден* преди много векове и за която днес ние си спомняме, е останала невидяна и нечута за пастирите, които този ден седели на Елеонския хълм над Йерусалим и, лежейки по корем, са се опитвали да видят и чуят в него онова, което се нарича човечество.

Този ден Йерусалим живеел, както обикновено, своя ленив, спокоен ориенталски живот. По улиците седели многохество просяци, които просели милостиня в името на стария Израилски Бог, на Когото дава назаем този, които раздава на тях, просяците. По площадите спорели помежду си фарисеите и садукеите за законите и пророчите, и никога не можели да разрешат тези свои спорове. Примиривали си единствено общата омраза към римските стражи, които кръстосвали около тях и със звън на оръжие надвивали техния шум. В храма, в големия Соломонов храм, царяла гробна тишина, и гори и да имало някого в него, той се стремял и сам да се изгуби в тази тишина, олицетворяваща далечното, най-древно минало на човешкия род. По къщите се пеело, плачело, плетеeli се интриги, мислело се, почивало

* Беседата е произнесена на 29 август, когато се отбележава Отсичането на главата на св. Йоан Кръстител.

се и се правело всичко онова, което и днес се прави по градските къщи в такъв горещ летен ден. Мислите на старците се отнасяли до далечното минало, отдалечно с хиляди години, оживаляйки в него Ной и Авраам, и останалите праотци и разговаряйки с тях. Мислите на младежите преливали хиляди километри в пространството и се спирали на Великия и Вечен град, на тогавашната столица на света, Рим. В мислите си старците питали миналото, а младите хора питали Рим за съдбата на своя народ. Така Йерусалим, този свят израилски град, бил свързан с една мрежа от човешки мисли от краищата на пространството и краищата на времето в този момент, когато пастирите от Елеонската планина напразно се направляли да видят онези машини, които мислят и които създават гордата човешка дума – човечеството.

Между останалите сиви точки, които можело да се видят от планината, била и една, за която никога не би могло да се каже, че това е разкошният, блестящ гроб на Ирод, в който се събирал целият епикурейски свят на Йерусалим, търсещ в светия град не светини, а удоволствия. По-малък и от най-малкия мравуняк изглеждал на пастирите този мраморен палат, в който се разиграла драмата на Йоан Кръстител и Иродиада, драмата, която е

достигнала и до нас, и която вълнува и нашите сърца. Представете си: гордият мраморен гроб на Ирод, който можел да се види от планината, макар и като една сива точка, към която пастирите хвърляли поглед, е изчезнала от лицето на земята; и камък на камък не е останал от нея; покато човешката драма, която се разиграла в този гроб, и която не се виждала и от хиляда метра височина, е жива и днес: и днес е живо онова невидимо нещо и със своя живот възкресява и възстановява в нашето въображение от праха и пепелта и блестящия гроб на Ирод. Следователно, човешката драма е поважна от мраморния гроб, в която се е разиграла – човечеството, братя, е поважно от планината, от която то не се вижда.

Драмата на Йоан Кръстител започнала още преди неговото раждане. Още преди Йоан да се появи в живота, се говорело за него. И за всички нас, братя, се говори още преди нашето раждане. Още преди да се появим на бял свят, за нас се мисли и говори. Бог мисли за нас, Неговите ангели знайат за нас, нашите родители се съветват за нас по времето, когато ние сме още далеч от съзнанието и светлината. И преди своето раждане ние сме свързани чрез стомици преку и непреку връзки с целия свят, който ни заобикала.

Дълга и вълнуваща е историята на Йоановото раждане.

Един мъж и една жена цял живот плачели и се молели на Бога; молели се на Бога през целия си живот и със своите сълзи доказвали искреността на молитвите си. Те искали Бог да им даде едно дете, но Бог не им го дал. А за сълзите и молитвите на тези стари хора, които трябвало да бъдат негови родители, Йоан не знаел нищо, защото още не бил заченат.

Един мъж и една жена дълги години били презирани от света и от самите себе си за това, че нямали деца. Затова техният живот им изглеждал пуст и безсмислен, техният брак – безплоден и безполезен като смоковницата край пътя, която дава само листа и цвят, а плод не принася. Те се обичали, но искали да покажат своята любов и чрез някой трети, когото не е имало, и поради това, че не го е имало, те плачели и със сълзите си вгорчавали и своята взаимна любов, както и днес сред нас вгорчават своята любов един към друг онези, които са семейство, а нямат деца. – А за празнотата и горчивината на своите родители Йоан не знаел нищо, защото още не бил роден.

Един старец и една старица един ден се изненадали, като узнали, че ще имат син. Те не можели да повярват веднага на такава неочеквана

радост, защото и двамата били в напреднала възраст. И старицата започнала да се крие от света и да се отдава на радостни и фантастични мечти и предчувствия за своя бъдещ син. Вярвам, че тези фантастични мечти за детето, което тепърва предстои да се роди, не са чужди на нито една жена, която е била мајка, или която се надява да бъде.

Какъв ли ще бъде моят син? Какво ли ще стане с мой син? Такъв въпрос можела да си задава жена, която трябвало да стане мајка на Велик пророк? Ще бъде ли моят син по-хубав от мен и от своя баща? Ще бъде ли по-добър от нас? По-славен? По-щастливи? Естествено, той трябва да бъде по-хубав от нас, по-добър, по-славен и пощастливи.

Тези Вечни, сладки и суетни мајчини въпроси и отговори несъмнено таяла в себе си и мајката на Йоан, още преди да се е родил.

Един ден се срещнали две жени, роднини, Елисавета, бъдещата мајка на Йоан, и Мария, бъдещата Мајка на Христос. Нито Предтечата, нито Месията са били родени, но и двамата били в утробите на своите мајки. И когато тези жени се срещнали и се погледнали лице в лице, за миг се разбрали. По лицето и по тялото една на друга и двете познали, че не са сами.

Съдбата невидимо застанала между тях и им прошепвала тайните, които и гвете носели. Велики и чудни им се сторили тези тайни; ето, те, малките, обикновени жени, са оръдия на Бога, чрез които Бог си е послужил, за да доведе на бял свят гвама обикновени човеци, които трябвало да бъдат свързани помежду си с връзки, по-близки от роднинските, в които те, техните майки, се намирали!

Тази среща между гвете смирени жени се случила в Юдея един ден, когато Сънцето се намирало на същото разстояние от Земята, на което се намира и днес. Земята всеки ден се въртеше около себе си, носейки върху себе си гве живи прашинки, които се наричали Елисавета и Мария; Сънцето виждало тези гве прашинки заедно в продължение на три месеца, тоест по времето, през което Мария гостувала у Елисавета. Един ден, когато Мария била отпътувала от своята леля, Сънцето погледнало към Земята и видяло Елисавета сама, с новороденото дете.

Какво име да му дадем? – питала майката. Как да го възпитаме? – питал бащата. Как да го опазим от болести? – питали се и майката, и бащата. И гвамата ставали и лягали с приятната грижа за своя единствен син, и с топла любов, която толкова ълго била безпредметна и която

едв сега намерила своя отдавна желан приемник

Йоан растял бързо, толкова бързо, колкото неговите родители оставявали и Вехнели; неговата сила, телесна и духовна, растяла в същата степен в каквато силата на неговите родители отслабвала. И старият свещеник Захария, заедно със своята жена Елисавета умрели, преди да са чули гласа на Викация в пустинята пророк. Техният Йоан станал пустинен пророк, – техният мил, единствен син Йоан! Те биха му определили по-добра съдба, ако ги бяха питали за съдбата му. Защото съдбата на един човек е по-стара от него. Никой от нас, скъпи братя, не е по-стар от своята съдба, нито е връстник на съдбата си.

Йоан трябвало да пригответи пътя на Единствения, Които е по-голям от него. Той трябвало да изкорени плевелите и да изоре нивата, та Сеячът, като излезе на нивата, да може само да сее. И Йоан тръгнал да изкоренява без пощада и да оре без умора. Той рано видял, че Бог го е предназначен да служи не на себе си, а на другите, и се подгответял именно за това служение на другите. Човешката душа била нива, която той бил призван да очиства от плевелите и да оре. И Йоан изпитвал човешките души около себе си и видял, че те не са здрави. Грешът бил помрачил душите на хората

и те се криели от самите себе си и в това скриване погивали. Незнанието и неверието били тежко бреме за човешките души, каквото е за едно нежно растение огромната, теж-

ка скала, под която то вехне и гине. Пожеланията и сладострастието царували в душите на хората и задушавали всеки стремеж към доброто и идеала, който се пробуждал; хората

употребявали ума си единствено за сплетни и интриги, водещи до печалба и удоволствия, употребявали езика си единствено за да скрият своята безхарактерност. От цялото това зло страдали онези хора, които носели злото в душата си. А защо Йоан страдал, когато не бил болен? Защо Йоан се възмущавал от хората, когато неговата душа била и светла, и храбра, и праведна, и изпълнена с любов?

Именно поради това. Йоан страдал именно защото в душата си се чувствал праведен между многото неправедни. Както единствената здрава клемка в организма на нашето тяло страда, когато е заобиколена от болни клемки, така и единственият здрав по душа човек страда тогава, когато е заобиколен от болни

хора, един гений страда от глупака, един праведник страда от беззаконника, един трудолюбив човек страда от мързеливеча. Защото един човек е само клемка в големия организъм на човечеството. И Йоан бил една здрава клемка в болния организъм на онзи народ, в който живеел. И тази здрава клемка не можела да не реагира на болестта около себе си, не можела да не изпитва възмущение в своята среда.

В тридесетата си година Йоан се оттеглил от хората в пустинята, спокоен като агне, и се върнал от пустинята сред хората, благороден като пустинен лъв. Той се оттеглил в пустинята, за да може в уединение да подреди всички онези впечатления, които хората са оставили в него в продължение на тридесетте години живот сред тях и да подреди своите мисли за хората и живота изобщо. Той се оттеглил в пустинята, за да остане насаме със своите мисли, в тишина, в мълчание, да остане насаме с няматата, еднообразна природа около него, насаме със звездите, които никъде не блестят по-ярко и никъде не трептят по-изразително, отколкото на пустинята. Цели дни и нощи седял на камък в сивата пустиня, облегнал глава на ръката си и потъвал в размишъл; цели дни и нощи се разхождал по брега на Мъртво море, гневен на себе

си и своята немощ. Много загадки се въртели в ума му и той се мъчел да ги разреши. Понякога тишината била пронизвана от рикане на лъв, което постепенно се изгубвало, несрещайки ехо. Но щом намирал, макар и слаб, отклик в пустинята, гневният лъв рикал още по-силно. А колкото по-сilen бил лъвският рик, толкова по-дълбока изглеждала пустинната тишина след него. Пророкът слушал тази страшна пустинна песен и нервите му вибрирали от възбуда. И мал някакво смътно предчувствие.

– Ето, и моята съдба може би е същата като тази на лъва! Може би и аз ще викам в пустинята, и никой няма да ме чуе, гласът ми никъде няма да намери отзвук, но ще се губи като лъвския рев. Ето, и аз съм глас, който вика в пустинята.

Един ден всички в Йерусалим и Юдея се развлнували от Вестта, че се е появил нов пророк, необикновен и страшен пророк. И цял Йерусалим и цяла Юдея излезли да го видят. И всички видели един наистина необикновен човек: облечен в камилска вълна и препасан с кожен пояс, бос и гологлав. Лицето му било сухо и изгоряло, косата и брадата му били разчорлени; изпод кокалестото чело блестели две пламенни очи, както две звезди блестят над изгорялата пустиня. Стоејки сред

тълпите народ, този изгорял, кокалест човек викал с лъвски глас: Покайте се!

Вие, чието сърце е окаменяло към близките Ви, покайте се и с покаяние смекчете сърцата си; ето, некомо сърце е по-добро от твърдото.

Вие, които сте вземали с Висока лихва от тези, които гладуват – покайте се; защото и Вие можете да стигнете до глад.

Вие, които сте злоупотребявали със свое оръжие, защитавайки неправдата тогава, когато е трябвало за защитавате правдата – покайте се; ето, който неправедно яде хляба си, слага огън в тялото си.

Покайте се Вие, които сте се гордеели над всички останали хора със своя произход от Авраам. Защото Бог може и от камъните да направи хора и да ги нарече Авраамово потомство.

Покайте се Вие, аристократи, защото Бог от тинята може да издigne Свои благородници, по-добри от Вас.

Покайте се Вие, чието Вяра в Месия е отслабнала; ето, извам пред Онзи, Който е по-голям от мене и за Когото е написано, че ще дойде. Покайте се и тогава слушайте какво ще Ви каже Той. Защото Неговите думи ще могат да стигнат само до съкрушеното с покаяние сърце.

Неправедници и грешници, уплашени, говорели на пророка:

– Искаш ли да ти дадем злато, за да мълчиш, защото ни гризеш така, както гризе съвест?

– Не ми трябва злато, рожби ехидни – говорел пророкът, – не ми трябва нищо от онова, което трябва на Вас. Аз имам В себе си нещо, което е по-ценено от златото.

И Йоан се прочул като рицар без страх и без недостатък, защото пред никого не се спирал и не щадял никакви недостатъци.

Йоан говорел и против беззаконията на Иродовата жена. Иродиада му изпращала злато, за да мълчи.

– Не ми трябва скъверното злато на една грешница – гневял се пророкът.

– Аз пия Вода и се храня с треви, което не струва нищо.

А такъв отговор вбесявал Иродиада и тя говорела с омраза и отмъстителност за неподкупния пророк. И всеки ден изпращала злато и заплахи към пророка, за да замълчи, но нито едното, нито другото можело да го накара да замълкне.

Когато веднъж около Йоан се било насъбрало голямо множество народ на брега на Йордан, Йоан забелязал Иисус, сина на Мария, посочил Го на народа и

казал: „Ето, това е Този, Когото Вие чакате; това е Агнецът Божи!“ И Иисус и Йоан застанали един до друг и познали, че не са сами, защото гледали Божия образ един в друг. Съдбата невидимо застанала между тях и им шепнела тайните, които всеки от тях носел в себе си.

Това било тридесет години след онзи ден, в който Елисавета и Мария се срещнали и се изповядали една на друга. Децата, които тогава носели в утробата си и за чието щастие размисляли, сега стоели като пророци сред множеството любопитен народ, готов днес да им вика: Осана! а умре: Разпни! И двамата почувствали, че те наистина са агнeta, отредени за жертва на този народ, който се тълпял около тях, и си помислили в душата си:

– Всички тези хора около нас се грижат само за себе си, а само ние двамата сме призвани да се грижим за всички, забравяйки себе си. Ние сме като гласове, викащи в пустинята. Да бъдем ехо един на друг!

А когато от Йерусалим към Йордан прииждало все по-голямо множество народ, за да види и чуе двамата нови пророци, Иродиада страдала от тежко безсъние. Целият въворец на Ирод правил всичко, което можел, за да развесели мрачната царица, но царицата въпреки това ставала все по-мрачна

и по-мрачна. Нейният мъж Ирод на края решил, за утеша на своята жена, да залови Йоан. Неговите слуги намерили Йоан, отвели го от света, вързали го и го хвърлили в мазето на Иродовия въворец. Душата на Иродиада се поуспокоила, но не съвсем. Иродиада се разбала, че сега има пустинния лъв в своята клемка, но все още се страхувала, защото лъвът бил жив и защото сега бил твърде близо до нея. И тя решила да направи още една стъпка.

Изобщо, Иродиада била решена на всяка стъпка, която би осигурила или увеличила нейното лично удоволствие, а тя била жена на удоволствието; от младостта си била жена на удоволствието; по своята кръв тя била създание на удоволствието. Нейното лично удоволствие било онзи идол, за който тя жертвала всичко. Винаги се стремяла да впрегне целия свят в служба на този свой идол. Нейните родители би трябвало да са били слуги на този идол, първият ѝ мъж, Филип, бил слуга на този идол, вторият ѝ мъж, Ирод, също бил слуга на този идол. Иродиада смятала за съвсем естествено и целият Йерусалим с цялата си аристократия да служи на този неин идол; и не само Йерусалим, но и цяла Юдея, и цял свят; и не само целият свят, но и боговете, еврейски и римски. Тя заповядвала на хората, омилостиявала боговете, за да слу-

жат на нейното удоволствие. За Иродиауда било неестествено някой да се противи на тази служба. Имала своя философия, една повече инстинктивна, отколкото разсъдъчна философия, според която самата тя била центърът на света, около който трябва да се върти всичко. За нея светът бил толкова добър и хубав, колкото можел да ѝ послужи; за нея и божествето, и хората били добри тогда, когато изпълнявали нейните желания, без отлагане и без ропот. Иродиауда имала своя особена скала за ценността на нещата и хората. На върха на тази скала стояла думата **наслаждение**, под нея думата Иродиауда, а под тях подреждала до самото дъно имената на божествете, хората и нещата.

Да се поживее колкото се може приятно в този свят, независимо от това, което е било преди нас, което ще бъде след нас, и което е около нас – това бил нравственият Закон на тази сладострастна жена. закона, който носела в кръвта си и който я носел през целия ѝ живот, докато кръвта имала сила да управлява мислите и чувствата ѝ.

Наслади, колкото е възможно повече наслади! – Такъв било веруялото на Ироциаца.

Правда, колкото е възможно повече права! – Било Верујото на Йоан.

В името на правдата Йоан Въстмана срещу Иродиада, В името на насладата Иродиада Въстмана срещу Йоан. Мисълта на Йоан не разбирала кръвта на Иродиада, както и кръвта на Иродиада не разбирала мисълта на Йоан. Така те не можели да се разберат помежду си. И това фатално взаимно неразбиране довело до катакстрофа.

* * *

Йоан лежал в мрачната тъмница и прехвърлял в мислите си своето минало и своя труд. Над него, в блестящия салон, пирували гостите на Ирод. Ирод празнувал рождения си ден. Всички римски големци от Йерусалим, военни и гражданска, били събрани около богатата трапеза на богатия римски Васал Ирод, чийто разкош с нищо не отстъпвал на разкоша на Давид и Соломон, но чиято власт не била и бледа сянка в сравнение с властта на Давид и Соломон. Звънтели златни съдове, пълни с вино от ливанските долини и финикийското крайбрежие, носел се оглушителен шум от множеството гласове: наслади, повече наслади! А в дълбокия мрак на тъмницата раззвърнуваният пророк Викал: правда, повече правда!

Ирод празнувал своя рожден ден, Йоан проклинал своя. Затвореният пророк

не се страхувал от тъмничния мрак, страхувал се от мрака, който започвал да се вселява в мислите му и да го обгръща с черния си плащ. Стоеят в ъгъла на своята тъмница, Йоан започвал стотици мисли, но никога не стигала докрай, защото всяка бързо се изгубвала в мрака, по-членен от мрака на тъмницата.

Най-силно го измъчвала мисълта за сина на Мария, Иисус. Той ли е Месията, Когото народът чака? Не се ли е изльгал той, Йоан, когато го посочи като обещания от Бога и предсказа от пророците Спасител на света – не се ли е изльгал? И не е ли изльгава света? Ето, когато доиде Месия, то гава ще се възцири правдата на Земята, говорели старите пророци; но синът на Мария дошъл, а правдата не се е възцирила, напротив, неправдата сега тържествува. Ето, и той, мини мият предтеча и пророк, е жертвата на страшната неправда, тържествуваща в света. Значи Месия не е дошъл. Дошъл е, не е дошъл, дошъл е, не е дошъл... гадаел Йоан съм със себе си и с мислите си, и от гърдите му съзрязвал отчайди вик

Правда, повече правда!

И като echo на този негов вик кънтя гласът от горната стая на Иродови квореци:

Наслаги, повече наслаги! –

Римските господари ядели и пиели, побъръчали, и пак ядели и пиели. Докато римляните завладявали света, ядели недостатъчно, а когато завладели света, ядели прекомерно. Тяхните предци се надпреварвали в простотата и въздръжанието, а те се надпреварвали в пресищането. Ирод добре познавал вкуса и навиците на своите гости, затова и се постарал да задоволи всичките им сензува до пресума, до повръщане – да им даде насладу до горчици. Музиките, песните и игрите оживявали сънилия им апетит, силните ориенталски благовония възбуджали нервите до крайност, а разнообразните цветове и форми придавали блясък в очите на гостите. И всичко говорело, викало, ехтяло:

Наслади, повече наслади!

И до ушиите им не можел да дослуша
не гласът на осъдения в тъмницата
пророк:

Правда, повече правда!

Пирът в гвореца на Ирод се превърнал в истинска оргия след танца на Саломия, дъщерята на Иродиада от първия ѝ брак. Със своята игра, със своята красота и грация Саломия омаяла и опиянила всички присъстващи на пира – но най-много Ирод. „Искай от мене, каквото щеш и ще ти дам” – рекъл опияненият Ирод след края на играта.

Саломия се засмяла, приближила се до майка си и я попитала: какво да искам? – Иродиада многозначително погледнала дъщеря си и ѝ казала: „Саломия, Саломия, дете мое, внимавай, защото в този момент се решава моята и твоята съдба; ти я държиш в ръцете си, и каквато решиш, такава и ще бъде. Не искай злато, защото със злато не можеш да се откупиш от страшния пророк, който лежи под нозете ни. Не искай, дъщие, нито благовония, нито нектар, нито мед, защото страшният пророк ще ти вгорчи всичко това, както го вгорчи на мен. Не искай нито робини, нито евнуси, не искай въздушни гворци, нито презморски килими, не искай, Саломия, нито красиви еврейски младежи, нито благородни римски воини – за-

щото всичко това ще бъде отровено от острая език на страшния пророк. Саломия, Саломия, мило дете, искай най-вече главата на пророка, и всичко останало ще ти се гаде много лесно. Главата на пророка струва повече от половината царство на Ирод. Аз знам твоята кръв, дъщие: твоята кръв е от моята кръв, а моята кръв не обича правдата на пророка”.

И майката, и дъщерята се познали и се разбрали. И съдбата застанала между тях и им открила тайните на тяхната кръв. Наслади, повече наслади! – говорела тяхната кръв, която била нахлула в очите им.

А през това време пророкът като пустинен лъв, затворен в клемка, ходел на сам-натам из своята тъм-

на клемка, ослушвайки се дали няма да чуе стъпките на правдата, и поглеждайки дали няма да я види. И не чувайки и не виждайки я, той я викал: право, ела!

В този момент вратата на тъмницата се отворила и Йоан видял хора да влизат при него. В ръцете на един от тях видял празно блюдо и отначало си помислил, че той му носи правдата на блюдо, но се учудил, като видял, че то е празно. За какво му е на този човек това празно блюдо? В горните стани настъпило моментно затишие. Иродиада чакала с нетърпение. Ирод тъпко оглеждал гостите. Саломия стояла на стълбите и очаквала връщането на плачача. Около нея стояли в редица роби и лакеи. След кратка пауза плачът се върнал и ѝ предал блюдото с черната, суха глава на пророка в кръг от съсирена кръв, и Саломия весело се затичала право към майка си, за да ѝ предаде необикновения Иродов дар.

Иродиада победоносно донесла блюдото на гостите и го сложила на масата, го сладките ястия и до либанското и финикийското вино. Изненаданата траяла само една-две минути, и организацията продължила сред нестихващи викове.

Наслади, повече наслади! А в тъмницата лежал обезглавен човек в камилска вълна и не отговарял с никакво ехо на този шум. Насладата победила правдата.

Иродиада и Саломия излезли на покрива на Иродовия гворец, и с гордо, надменно презрение гледали към Йерусалим. Сънцето залязвало и целият Запад се червенеел като кръвта на пророка, или като че бил облят със срам заради невинно пролъптята кръв. Пастирите от Елеонската планина видели Йерусалим, покрит с тънка мъгла; гворецът на Ирод им изглеждал като един малък мравуняк; а в светите песъчинки на покрива на този гворец, майката и дъщерята, били съвсем невидими за техните очи. Човечеството изобщо не се виждало от планината.

Времето минавало и минавало, и отронвало по един камък от гвореца на Ирод и по един зъб от главата на Иродиада. Напразно и мраморните палати, и гордата Иродиада се противели на времето; накрая и гвамата легнали под неговата власт. Един ден и Иродиада била под земята заедно със своята красива дъщеря. И потомци на онези червеи, които изсмукали тялото на Йоан под земята, дошли и изсмукали до кости и в свети женски

тела: тялото на царица Иродиада и тялото на красавата Саломия. И прахът на техните кости се смесил с праха на костите на Йоан и се разпилял по света.

Не зная дали Вятаърът случайно е довял някоя прашинка от техния прах и в Белград, но със сигурност зная, че и в Белград има много и от духа на Йоан, и от духа на Иродиада. Зная, както и всички вие знаете, че и в Белград всекидневно се разиграват драми, подобни на грамата, разиграла се в гвореца на Ирод, и различни от нея само по степен на трагичност – драми, произлизащи от нагона за лично удоволствие и стремежка към правда. Тези драми не винаги са кървави, но винаги са необикновени и страшни. Те се разиграват не само по домовете и по улиците – те се разиграват и в нашите души, вътре в самите нас. У повечето от нас не присъства изцяло нито духът на Иродиада, нито духът на Йоан, а една смесица от едното и другото. Жаждата за удоволствие и стремежът към правда непрестанно се борят в нас, непрестанно ни лъгат насам-натам, и болезнено ни разкъсват.

Иродиада и Йоан са свата полюса на човешката природа. Да простим на Иродиада, драги братя, да ѝ простим, защото в царството на духовете не-

съмнено ѝ е простил и великият пророк: га ѝ простим, за да ни се прости и на нас. Да ѝ простим, тя е заслужила това, защото вече цели 20 столетия служи на християнския свят за пример как не трябва да живеем тук, на Земята. 20 века тя е изложена на осъждане и презрение от света. Да ѝ простим, защото вече няма какво да ѝ прощаваме – нейният грех вече е гостомъчно наказан.

Боже, Който си гледал драмата на Йоан Кръстител в гвореца на Ирод, и Който днес ни гледаш със същия поглед, дай ни сила да победим духа на Иродиада в себе си и да следваме примера на Твоя праведник. Изведи ни от заблудата, Боже, винаги, когато нашата кръв помрачи разума ни. Нека мисълта за Тебе, велики Боже, вечно да ни свети в тъмнината на нашата малка житейска драма, която се разиграва заради Тебе и която Ти виждаш по-добре от нас. Амин.

Превод: Татяна Филева

Източник: www.svetosavlje.org.

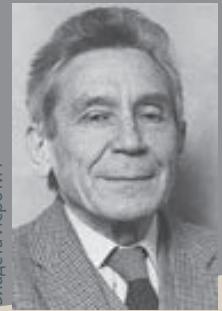

нова книга на издателство ОМОФОР

Академик проф. ВЛАДЕТА ЙЕРОТИЧ е роден през 1924 г. в Белград. Завърши Медицинския факултет към Белградския университет. Специализира невропсихиатрия и психотерапия в Швейцария, Германия и Франция, а по-късно учи психология и богословие. В продължение на дълги години работи като ръководител на Психотерапевтичното отделение в болницата „Драгиша Мишович“ в Белград и има значителен принос за цялостното развитие на психотерапията в Сърбия. Като изследовател има задълбочен интерес към връзката между психология и творчество, както и към културната антропология. По-късно се насочва и към граничната област между религия и психотерапия. Д-р Владета Йеротич е редовен член на Медицинската академия и на Сръбската академия на науките, професор е в Катедрата по пастирска психология към Белградския богословски факултет на Сръбската православна църква. От 1997 г. той е ръководител на основания с благословението на Негово Светейшество патриарх Павле Пастирски консултивен център в Белград, където работи по проблемите на пастирската психология и медицина. Проф. Йеротич има публикувани многобройни книги, студии, статии, лекции и есета в Сърбия и в чужбина, които са плод на неговата дългогодишна работа като психиатър и психотерапевт, като вярващ човек и богослов, което го нарежда сред малкото съвременни православни учени в тези области.

Тази книга е предназначена не само за богословите, но и за всички онези млади търсачи на Бога, които не са открили себе си докрай в Православието, а може би дори и в християнството като такова. В едно време на изгубени идеали, на прагматичен, дори приземено прагматичен начин на живот, на раз клатени ценности – преди всичко религиозни и морални, на разпад, а може би и край на патриархата, на „преоценка на всички ценности“, както би казал Ницше, смятам, че всяка, дори и най-малка помощ на младите да намерят своята истинска идентичност, най-вече религиозна, а оттам и национална, да осмислят живота си (та нали у всички хора присъства „волята за смисъл“), е ценна и полезна. И тази моя книга няма друга амбиция, освен да помогне на читателите да си възвърнат вярата, ако са я изгубили, да я открият, ако не са я имали, да я усилият, ако я имат.

Владета Йеротич

Владета Йеротич

Aко изведем значението на думата *религия* от латинския глагол *relicare*, което означава 'възстановявам някаква изгубена Връзка' или в поширок смисъл 'съвързвам отново човека с нещо, което го превъзхожда', то тогава може да има е предкалено смело да кажем, че всеки човек е религиозен, че *homo religiosus* е универсално свойство на човешкото същество. Освен че е *homo faber*, *homo ludens*, *homo oeconomicus*, човекът по своята същност, и то по духовната си същност, е несъмнено и *homo religiosus*.

Не ни изглежда вероятно религията да е човешко въображение и илузия, човешка немощ пред непознатите природни и социални сили, нещо, „което се основава върху реалните, материали условия на дехуманизирания живот".

Не е доказано (макар и някои да твърдят обратното), че в самото начало на развитието на човешкото общество не са съществували определени религиозни представи. Трябва да напомним, че погребването на костите в определени за това култови места в пещерите е било извършвано преди повече от петдесет хиляди години. Първите жертвии, принасяни от хората, преди да тръгнат на лов, от същото време на

праисторията, са отправяни към невидимия подател на плячката, която те трябвало да уловят, за да оцелеят.

За Мирча Елиаде, един от най-добриите познавачи на историята на религиите днес, съществуването на небесния или слънчев бог принадлежи към първичната спонтанност на архаичната човешка религия. За Фробениус, но и за много изследователи след него, от самото си начало човекът е развили голяма метода на първобитното си отношение към невидимото: мистиката и магията. Мистиката е общуване с Бога, магията – общуване с природата. Трудно е да се отрече фактът, че естествените науки и техниката имат магичен произход.

За Карл Густав Юнг религията също е преди всичко универсален човешки феномен. Образът на Висшето същество, което по невидим начин управлява целия космос и човешките дела на земята, е архетип, наследствена психична интенция, свойство на колективното несъзнавано у всекого от нас. Това е психологична истина за Юнг и той я ценя не по-малко от която и да било историческа или физическа истина. „Идеята за Бога трябва съзнателно да се признае от човека – казва Юнг, – защото в противен случай обикновено нещо

друго става бог, най-често някой или нещо несъвършено и глупаво, влияющо заразно върху пробуденото съзнание на т.н. просветен човек. Човешката душа говори за богове от еони насам и ще говори с еони и за въбъдение."

За Ерих Фром „потребността от религия се корени в основните условия на съществуването на човешкия род". И най-сетне, от субективно-психологическа гледна точка религията трябва да се смята за една от най-важните биологични функции на човечеството, защото влияе изключително силно върху целия живот на човека, преди всичко върху неговиятелесен и душевен интегритет.

Във всеки случай, струва ми се, че когато естествената потребност на човека от религия, която не може да се унищожи с нищо, не намира условия за нормално развитие, тя се пренасочва към деструкция и самодеструкция. От друга страна, потребността на човека от религия се проявява днес като крипторелигиозно поведение на профаниния човек, обсебен от хибридините форми на съвременното идолопоклонство спрямо вещи и идеи, плитките магии и частните митологии на модерното време,rudimentарната религиозност, изпълнена със суеве-

рия и разнообразни предразсъдъци. Може би атеизъмът във всичкото има само бягство от Бога. Владика Николай Велимирович проповядва: „По който и път да вървиш, ще срещнеш Бога. Направно бягаш от Бога; не можеш да се скриеш. Той, наистина, няма да те гони, но ще те чака. Той няма да те чака само там, където си Го оставил. Ще те чака по всички посоки и краища на света".

Едно послание до лакедемонците, изречено от оракула в Делфи по време на Пелопонеската война и преведено от гръцки на латински от Еразъм Ротердамски, ни казва същото: „Vocatus atque non vocatus Deus aderit" (Повикан или неповикан, Бог присъства).

Ако сега тръгнем от факта, че по-голямата част от цивилизования културен свят е изгубила единството с Бога, природата и традицията и че човек е изгубил поради това почва под краката си и онази идеяна ориентация, която може не само да задоволи неговия разум, но и да стопли сърцето му, ще видим, че религията днес с право смята, че е отново в състояние да помогне на хората да водят по-полноценен живот. В християнския свят има хора, които смятат, че религията получава тази възможност най-вече при тия съвременен човек, който

Вече е минал по позитивистично-рационалистичния път и дълбоко неудовлетворен, показва склонност да се завърне към своите забравени извори.

От памтището съществували различни пътища, водещи човека към религията. В традиционно християнските страни все пак съществува един, повече или по-малко отъпкан път, по който човек се движи от ранното съдомство: след кръщенето и първите християнски наставления, които е получавал най-често от конвенционално религиозните родители, той е отивал на училище с неговото задължително вероучение, продължаващо осем гимназиални години, за да остане след това с получените знания за християнската религия, практикуваш религиозните обичаи, каквито са „кръстната слава“, ходенето на църква на големи празници, редовното, макар и рядко причасяване и задължителният чин на опелото, когато някой в семейството е уминал. Често възпитанието по този начин индишиги в условията на града и особено на селото са ставали и оставали стойностни християни и не са се отричали от своята Вяра нито в трудните години на войната, нито при по-другите видове изпитания в мирно време. Имало е, разбира се, и не толкова примерни членове на т. нар. християнски семейства, които са изговаряли с устните си името Христово, но на

практика, особено в мътните времена на промени и преоценка на традиционните ценности, са се отричали повече или по-малко лесно от християнската си Вяра, с което само е ставало явно колко слаби корени е имала тази Вяра както във върцата им, така и в главите им. Ставало е очевидно, че от такива християни не може да има полза нито семейството, нито Църквата, но пък и никаква друга организирана общност, била тя религиозна или не.

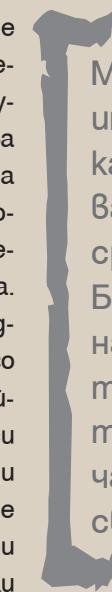
Времето, в което живеем днес, е изпълнено до такава степен с крещящи противоречия и с действителна преоценка на всички ценности, че все повече се налага въпросът за смисъла на живота, а и за по-нататъшното оцеляване на човека. Вярата на човека в Бога, Вярата в Христос като Бог, но и Вярата в смисъла на живота изобщо е подложена днес на рязко жестоки изпитания. Всичко, което съвременната техническа цивилизация може да предложи на човека, поне в онези краища на планетата, където успешно е реализирана индустриалната революция, това изобилие от блага и заедно с тях множеството идеи със съмнителен произход, е директно предизвикателство за религиозната природа на човека. Руският философ Владимир Соловьев пише преди смъртта си, че педагогическата роля на историческия процес е тъкмо в това – да поставя

хората пред избора между живота и смъртта. Соловьев пророчески посочва, че след като не е успял да изкуши Христа, „Сатаната изкушава човечеството в хода на историята, и то най-вече с идеята за социална правда и естествено добро”.

Някакво душевно и духовно състояние, което е станало неприемливо за тях. И все пак, колкото и да сме потресени понякога от невежеството на младия човек относно основните положения на християнската Вяра или от нелепите му представи за нея, трябва да

Може би атеизъм Всъщност и няма, има само бягство от Бога. Владика Николай Велимиропич проповядва: „По който и път да Вървиш, ще срещнеш Бога. Напразно бягаш от Бога; не можеш да се скриеш. Той, наистина, няма да те гони, но ще те чака. Той няма да те чака само там, където си Го оставил. Ще те чака по всички посоки и краища на света“.

признаем, че както при ограмотяването на детето трябва да се тръгне от едно нулево положение, така трябва да се прави и при ограмотяването с християнската Вяра (въпреки че на пръв поглед нашите славянски предци са били ограмотени с нея още преди хиляда години), и това тръгване от нулата (или от привидната нула) е парадоксално предимство и шанс. Случаят с Татяна Горичева и мнозина нейни върстници

от двета пола, не само в Русия (макар с изключителна сила и жар тъкмо в нея), но и в други славянски земи, пък и в много други страни на западната християнска цивилизация, сякаш потвърждава тъкмо този парадокс.

Педагогическата роля на историческия процес е тъкмо в това – да поставя хората пред избора между живота и смъртта.

Ако трябва да търсим смисъл в историческите събития, а аз мисля, че трябва, макар този смисъл да е най-често непознат и непонятен, то би могло да се каже, че днешното време на томален материализъм и атеизъм в света има за цел да пречисти душата на човека от всичко излишно, идеологизирано, наложено и манипулативно през отминалите векове на винаги кървавата и трагична история на християнското човечество, за да може така оголената душа, като измито от морските вълни камъче в пясъка, да се окаже най-близка до своя богоподобен Извор. Тази мисъл е изказана в сбита форма от Романо Гуардини: „Изглежда, че човекът и човечеството трябва докрай да пре-

живеят и да разберат какво значи да бъдеш без Христос, за да им стане Христос единствен избор и път!“

Понякога се питам какво да мисля за тина съвременен интелектуалец, който, незадоволен, изоставя материалистическия възглед за света и се обръща към някой религиозно-философски, често съвсем екзотичен мироглед, например будистки, или пък към някое интелектуално направление, което съединява по един синкретичен начин научно-еволюционистичните идеи с религиозно-философските системи на Индия и християнството. Факт е, че та��ва хора, гори между младите, има все повече. Но до каква граница всъщност лутането може да се смята за търсене и какви са белезите при младите хора, от които можем да заключим, че те са още в състояние на плодотворен растеж? Как да покажем на тези млади хора красотата и дълбочината на християнството?

Често чувам от млади хора, пробудени за Върата, че не могат да осъществят връзка между своята религиозност и църковността. Мнозина са онези, които биха искали да са религиозни, гори християнски религиозни, но както те обичат да казват, „свободно религиозни“. Не е лесно да им се обясни, че не съществува чиста, абстрактна, свободна религиозност. Всяко съдържание търси форма, няма добра музи-

ка без ноти, нито религиозно послание без пример. И най-големите умове на човечеството, несъмнено религиозни хора, са усещали болезнено своята немощ и недостатъчност в преживяването на Върата си без литургично измерение, а най-умната жена в нашата литература, Исидора Секулич, е изпитала най-вълнуващите си религиозни моменти в храма по време на богослужение. Да търсиш християнска религиозност без литургия, тоест извън Църквата, означава да се самоосъдиш на частна религиозност. Интересно е, че Юнг използва израза „протестант“ за хората, които вече не могат да се върнат към Църквата. Той смята, че техният път към Бога е много потруден, макар и възможен, че цената, която плащат в живота си, вървейки по този път, е понякога прекалено висока.

Едно е сигурно: въпреки безкрайната релативност на обекта и също толкова безкрайната релативност на субективния опит, човекът се стреми да стигне до Свещеното не само по пътя на значите и символите, не само чрез любопитството, с което си задава въпроса за смисъла и се удивява на чудото на битието, но и несъмнено чрез литургичния ритуал. Той се стреми да овладее рас-

ящия хаос в себе си и около себе си чрез космоса, който е съществувал в него винаги и присъства и днес. Интелектуалното търсене на смисъла по пътя на Все по-подчертания про-

днешното време на томален материализъм и атеизъм в света има за цел да пречисти душата на човека от всичко излишно, идеологизирано, наложено и манипулативно през отминалите векове на винаги кървавата и трагична история на християнското човечество, за да може така оголената душа, като измито от морските вълни камъче в пясъка, да се окаже най-близка до своя богоподобен Извор.

цес на индивидуация у съвременния човек никога не може да бъде успешно осъществено без осъзнаване на принадлежността към някого или нещо, което го трансцендира и носи засвидетелствана и трайна ценност.

Откъс от „Християнството и психологическите проблеми на човека“, С., 2014

СВЕТИТЕ ОТЦИ

ЗА

ДЕПРЕСИЯТА

НОВОМЪЧЕНИЦА МАРИЯ ГАТЧИНСКА

изцелителка от депресия

чества се на 26 януари († 1930)

СПОМЕНЪТ ЗА ДЕПРЕСИЯТА НИ ПАРАЛИЗИРА

Когато човек забида на ближния си, или го лиши от нещо материално (храна или пари), неговото сърце веднага преживява духовен удар, който поробва и потиска душата. След време, когато човек си спомни за всички, които са били гладни, той занемява, а умът му бива поробен и помрачен. Такова състояние въвъншност е последица от решението на неговото сърце, тъй като то е извор на нашите помисли. Тогава кръвта започва да тече побързо и се качва в главата, и така целият човек изпада в много тежко и неестествено състояние. Така Господ изпраща справедливо наказание заради пренебрежването на ближния.

Свети Йоан Кронщадски († 1908)
Моят живот в Христа

БОГООСТАВЕНОСТ

След това се чудим защо Бог ни е оставил? Как сме станали предмет на подигравки от враговете? Как са ни победили всички народи и ни нападат и сега, за да ни завладеят жестоко? Впрочем, би трябвало да се удивяваме на преизобилното Божие милосърдие. Как не ни е изпратил огън от небесата, както това се случило на Корей и на тези, които били с него? Как не ни е изпратил живи в ада, разтваряйки заради нас земята и отваряйки бездната и пропастта, както се случило с Даман и Авион, и цялото им събрание? Как не ни е предал докрай на всеобща погибел, както се случвало с езическите народи? Наистина, ние сме били наказвани твърде малко за нашите грехове.

Свети Григорий Палама († 1360)
Господи, просвети мрака ми!

ВРЕМЕ ЗА УНИНИЕ

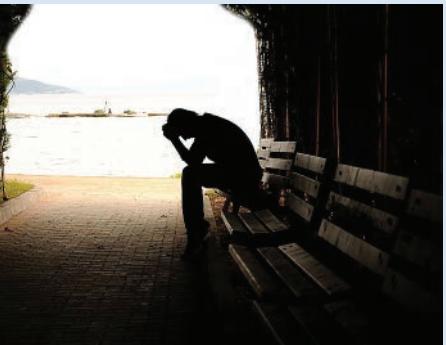
Бог не е вложил унинието в нашата природа, за да му се предаваме неразумно, ненавременно и във всички обстоятелства, нико за да унищожаваме себе си с него, а за да придобиваме голяма полза от него. А как можем да придобием полза от унинието? Само ако му се предаваме в правилното време; а времето за униние не е времето, в което ни причиняват зло, а времето, в което правим зло. Ние сме объркали реда и сме смесили времената; правейки голямо зло, не се съкрушаваме нико за миг, а понесем ли макар и малко зло от някого, падаме духом, предаваме се на безумие, бързаме да се освободим и да се избавим от живота. Затова такова състояние на униние ни се струва непоносимо и тежко, както и гневът и похомта, от които също са се оплаквали онези, които не са ги използвали правилно и по подобаващ начин. Тук се случва същото, каквото и с лекарствата, които ни предписват лекарите: когато се използват за лечение на болести, за които не са предназначени и на които не действат, а за съвсем различни състояния, те не само не избавят болния от мъките, но и допълнително усилват болестта. Точно по същия начин действа и унинието, и това е естествено.

Свети Йоан Златоуст († 407)
Слава Богу за всичко!

ЛУКАВСТВОТО НА ПАДНАЛИТЕ ДУХОВЕ

На пръв поглед нашето страдание е толкова незначително, че не би трябвало и да го смятаме за страдание. Впрочем това е само лукавството на наши опитен враг, което той е придобил посредством вългата борба с бедния човек. Падналият дух вижда,

че свирепите, груби и преки изкушения събуждат у хората пламенна ревност и постоянство. Той е видял това и е променил макарката. Сменил е своите супоруби изкушения със слаби, но коварни, чието действие е изключително силно. Те не събуждат ревност и борба в нашето сърце, а го държат в състояние на колебание и изпълват ума със съмнение. Такива изкушения разслабват и постепенно изчерпват душевните сили на човека, хвърлят го в тъга и леност, и така заради неговите слабости го погубват и го правят жилище на страсти. Естествено, на Бога е добре известна тази изкусност на сатаната и начинът на неговата борба против днешните монаси. Бог награждава съвременните подвижници в същата мяра, в каквато и древните, въпреки че борбата на първите не е тaka очевидна, както тази на вторите.

Да не се предаваме на нерадение, тъга и леност, а напротив, да насочим цялото си внимание и енергия към изпълнението на евангелските заповеди. Чрез такова послушание ще открием безбройните измами на врага и неговите лукави примки. Така ще можем да разберем, че, макар и на пръв поглед незначителни, проблемите и изкушенията на съвременния живот, както и няко-гашните големи изкушения, са насочени към това да отдалечат човека от Христос и да унищожат истинското християнство на Земята, оставяйки при това само външната форма, която заблуждава човека. Тогава ще познаем, че малките изкушения, планирани и изпълнени с адска гордост, в очите на сатаната са по-успешни от сериозните, очевидни и преки нападения.

Свети Игнатий Брянчанинов († 1867)

Арена

..... **НЕУМЕРЕНОСТ И ПРИВЪРЗАНОСТ КЪМ ЗЕМНОТО**

Нападенията на страсти, силно вълнуващи и замърсяващи морето на мира и тишината, заливат душата. Такова море може да се премине само със светлия и празен кораб на самоовладяването и нестяжанието. Защото неумереността и привързаността към този свят съвсем привеждат във вълнение страсти, които потопяват сърцето и оставят след себе си само калта и мътилката на помисли. Така смущението на ума помрачава сърцето, което повлича след себе си и тялото. После във сърцето и душата се проявяват нерадение, тъмнина и смърт, и тогава и сърцето, и душата биват лишиeni от свойствените им чувства и способности.

Свети Григорий Синаит († 1346)

..... **НЕ БИВА ДА СЕ ОТЧАЙВАМЕ, ДОРИ АКО ГРЕШИМ МНОГО ПЪТИ**

Дори и да не си такъв, какъвто би трябвало да бъдеш, и тогава не бива да се отчайваш. Достатъчно лошо е и това, че си грешил. Защо да грешиш и спрямо Него, смятайки Го за безсилен, в свое то незнание? Не може ли Той, Които заради теб премъдро е сътворил всичко, да спаси душата ти? Ако този факт, както и Неговото въплъщение, само прави по-тежко твоето осъждане, тогава се покай. Той ще приеме твоето покаяние, както е приел покаянието на блудния син (Лук. 15:20) и на блудницата (Лук. 7:37-50). Впрочем, ако не можеш да се покаяш и грешиш по навик, гори и когато не искаш, тогава прояви кромокът на митаря (Лук. 18:13). Това е достатъчно, за да ти осигури спасе-

ние. Защото онзи, който греши и не се кае, но и не се отчайва, само поради това смята самия себе си за най-окаян от всички и не би се осмелил да осъди никого. Той ще се удивлява на Божието милосърдие и ще благодари на своя Благодетел, а може да получи и много други благословения. Макар и да е такъв човек, подчинен на демона заради своите грехове, той все пак, поради страх Божий, няма да послуша Врага, който ще се опита да го хвърли в отчаяние. Поради това той има дял във вършенето на богоугодно дело. Такъв човек е благодарен, търпелив, има страх Божи, не съди, и няма да бъде съден. Всичко това са големи добродетели. Същото има предвид и свети Йоан Златоуст, когато говори за ага. Той смята, че агът ни е за по-голяма полза и от Царството Небесно, защото много хора, поради страх от ага, се удостояват с Царството. Агът ни изпълва със страх, Царството ни покрива с любов, а в двата случая ни спасява Христовата благодат. Ако онези, които са сполетени от много душевни и телесни страдания, претърпят докрай и не се предлагат на нерадение и отчаяние, то ще се спасят.

Свети Петър Дамаскин († XII Век)
Съкровищница на божественото знание

..... **ДА СЕ ОБЪРНЕМ КЪМ БОГА!**

Дори и Божиите светии понякога са били побеждавани от демонско отчаяние и тъга. Тогава какво да очакваме ние, грешните? Уви, Врагът често ни уязвява с гняв и унижение, и тогава сърцето бива обзето от тежко отчаяние! Непрестанно трябва да се обръщаме към Бога и всеки миг да бъдем с Него, за да не ни обладаят грехът и Вражеската тъга. Ако

се предадеш на земните наслаждения, тъгата ще те остави за кратко време, поне докато траят удоволствията. Впрочем тези удоволствия, след като те поробят, ще станат необходими, защото само в тях ще намираш утеха и радост. Но Господ да запази всеки християнин от такова бягство от демонската тъга! По-добре е да вървиш по тесния път, търпеливо понасяйки тъгата и често търсейки помощ и избавление от Господ Иисус Христос, който винаги се ражда за онези, които заради Него се трудят за своето спасение, отколкото да вървиш по широкия и просторен път на този свят и чрез телесните удоволствия да получиш свобода от духа на тъгата. Чрез духа на тъгата Врагът мнозина е отклонил от тесния път на спасението към широкия, който води към погибел.

Свети Йоан Кронщадски († 1908)
Моят живот в Христа

..... **СТАНЕТЕ ВИЕ, КОИТО СТЕ ПАДНАЛИ!**

Станете вие, които сте паднали, отворете очите на душата си, приемете Хляба на живота, който е Словото Божие, и виното от чашата на Божията Премъдрост. Ако те обземе тъга, тогава, имайки добра воля и голяма любов, изследвай Писанията и вярвай, че по Божия милост ще намериш утеха. Убеди се, че всяко Божествено Писание, което ни води по пътя на спасението, ни поучава, изправя и усилва вярата на човека, че неговият път винаги трябва да бъде угоден на Бога.

Игумен Назарий Валаамски († 1809)
Малко руско добротолюбие
Превод: Татяна Филева

Пламен Иванов

ПРЕВОДАЧЕСКА ДЕЙНОСТ НА СВЕТИЯ СИНОД НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА от началото на XX в. до 1944 г.

Под преводаческа дейност разбираме преводите, извършени от определен човек през неговия живот или за определен период от време. В църковен контекст това понятие разширява своето значение, като освен самите преводачи и редактори, включва и самия епископат, който трябва да утвърди и благослови извършените преводи.

Когато говорим за преводаческа дейност на Църквата (в частност на Българската православна църква) или на Светия Синод, това не означава непременно, че самите архиереи са взели лично участие в чисто техническото осъществяване на Въпросния превод (макар че подобни случаи не са изключения). Ролята на Св. Синод в преводаческата дейност не е просто да организира нейното осъществяване (когато има тази възможност), но да преценят дали осъществените преводи имат необходимите качества и могат да послужат в богослужебен и вероучителен план. Утвърждаваща функция има именно епископската благословия, която позволява богослужебната им употреба.

Тази практика намира своите корени още в живота на ранната Църква, която е осъществяла своята спасителна мисия и без да се ползва

в пълнота от текстовете на Свещеното Писание. Богослужебният живот на древната Църква изпредварва появата на свещените книги на Новия Завет, някои от които са датирани към края на I век. Църковното утвърждаване на канона на Новия завет във Визига, в които го ползваме днес, се случва едва през IV в., като до тогава легитимираща функция за неговата богослужебна употреба има благословието, което са давали местните епископи.

Тази традиция се запазва по отношение на преводите, които се осъществяват след като християнството се разпространява сред различните народи в рамките на Римската империя и извън нея. Това е гаранцията, която Църквата дава за стойността, качеството и полезността на преводите. Следващи тази традиция в началото на XX в. Св. Синод на Българската православна църква приема действия по осъществяването на преводи на съвременен български език на Св. Писание на Библията и на някои от основните богослужебни текстове според книгите, от които се ползват.

След развитието и утвърждаването на новобългарската книжовна норма през XIX, в началото на XX в. архиереите на Българската православна църква съзнават необходимостта от

употребата на разбираем език за целите на богослужението и църковното възпитание. След като книжовният български език по естествен начин е навлязъл във всички сфери на обществения живот, това не бива да подминава и Църквата, която в този период се намира в междусърковна изолация, поради наложената от Вселенската патриаршия схизма. Интересно е каква възрожденска активност проявяват българските митрополити въпреки тежкото положение, в което се намира държавата (въстания за освобождение на все още поробените територии, както и войните от второто десетилетие, които довеждат до национална катастрофа).

Желанието на българската православна църква да въведе в книжовна и богослужебна употреба новобългарския книжовен език е засвидетелствано от различни инициативи, които тя започва още в началото на века: превеждането на Служебника и определени части на Требника, както и със синодалния превод на библейските книги. Този превод на Библията е предхождан от други опити за превод на свещените книги, които обаче не постигат широка популярност.* Първият отпечатан

превод (тираж 5000) на новобългарски език е на архим. Теодосий Бистрицки, който превежда Евангелието от Матей. Преводът е унищожен, понеже е смятан за негоден.** Петър Сапунов превежда от гръцки Четириевангелието, издадено в 1828 г. и преиздадено в Букуреш през 1833 г.*** Неофит Рилски превежда Новия Завет от църковнославянски и гръцки език. Преводът излиза от печат през 1840 г. и има около 5 преиздавания. В продължение на 12 години Британското библейско дружество спонсира превеждането и издаването на цялата Библия (без неканоничните книги). Новият превод е дело на проместантските мисионери д-р Илия Ригс, д-р Алберт Лонг, като дейно участие взимат К. Фотинов, Христодул Костович и П. Р. Славейков. Излиза в Цариград през 1873 г., след което претърпява няколко ревизии.**** Въпреки че е наричан проместантски и има известни несъвършенства, този превод дава възможност на по-широк кръг християни да опознаят Библията в нейната цялост на съвременен бъл-

* Повече за преводите на Библията и Новия Завет вж.: Димитров, И. Преводи на Новия Завет на български език. – В: Духовна култура, кн. 1, С., 1999, 3-9. и Димитров, И. Преводите на Библията на съвременен български език. –

** Вж. Рагкова, Р. Първият печатен превод на Евангелието на български език. – В: Българското възраждане и Русия. С., 1981, 238-261.

*** Вж. Русинов Р. Петър Сапунов и изграждането на български книжовен език. – В: Език и литература, С., 1978, кн. 2, 65-70.

**** Вж. Марковски, И. Въведение в Свещеното Писание на Стария Завет. Част I, Общо Въведение. С., 1932, 180-181.

гарски език. Така проместантската или наричана още Славейкова Библия има своеобразно авторитетно и историческо значение в историята на библейските преводи, но не навлиза в литургичната употреба на българската православна църква. По-авторитетен и значим в това отношение се явява синодалният превод на Библията.

Паралелно с подготовката на синодалния превод на Библията е изготвен и първият превод на Служебника на съвременен български език. Неговото издаване предхожда издаването на Библията. Служебникът е отпечатан в Цариград, където в този период е седалището на българския екзарх. Преводът е извършен от Струмишния митрополит Герасим и архимандрит Борис (по-късно Неврокопски митрополит) и е отпечатан през 1908 г. Характерно за него е билингвистичното поднасяне на текста. Страниците са разделени в две колони – отляво стои текстът на църковнославянски език, а отясно – на съвременен български език. Излизането му предхожда въвеждането на синодалния превод в богослужението и вероятно употребата на българския език не е била широко застъпена. (През 1924 г., 1928 г. и 1957 г. се издават служебници на църковнославянски език.)

През 1910 г. в Цариград излиза преводът на Требника, отново дело на Струмишкия митрополит Герасим и архимандрит Борис. Изданието обаче,

за разлика от Служебника, не представява пълен превод на богослужебните текстове. Голяма част от тях остават в своя църковнославянски вариант, а другите са предадени отново паралелно. Този вариант на Требника претърпява една редакция – в него са заменени апостолските и евангелските четива с текстове според синодалния превод и е издаден през 1949 г., съобразно новия правопис от 1945 г. Ново фототипно преиздаване има от 1996 г. Подробно историческата хронология на събитията около синодалния превод на Библията, както и проблеми

те, свързани с него, са представени в студията на проф. Иван Марковски – „История на българския синодален превод на Библията”. Самият превод е извършен в продължение на 20 години и различни политически събития (Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война) повлияват на забавянето на дейността на комисииите, от една страна, а от друга – самият превод има своите критики в лицето на определени консервативни духовници.

Аналогична е ситуацията в средата на XIX в. с руския синодален превод (превод на съвременен руски език), който има своите противници, както в лицето на някои духовници, така и в лицето на държавната управа, което забавя с години работата на преводаческите комисии.* До постигане на консенсус за съвременен превод на говоримия руски език са провеждани редица дискусии на официално и неофициално ниво.** По същия начин преводът на новобългарски език не среща всеобщо одобрение и за това се търси компромисен вариант. Вероятно това е и причината СВ. Синод да настоява преводът да се извърши според руския вариант на

Библията, за да бъде по-близък и по-приемлив, съобразно опита на руските преводачи.

Изискванията, които поставят синодалните архиереи към преводаческата комисия, са следните: „1) да се придържат о официалния правопис на Министерство на народното просвещение; 2) да избегнат чуждите думи и да се стремят да ги заменят със старобългарски, а също да се предпазват от употребата на новосковани думи и 3) най-важното – комисията да се придържа точно о руския синодален превод.”*** Това предпоставя създаването на един не напълно коректен и точен превод. Така например руският синодален превод е направен според текстовете на гръцки език при Новия Завет и еврейски език при Стария Завет****, като преводачите са подпомагани от гръцкия превод на 70-те.

Разминаването в текстовете създават и самите преводачи на българския синодален превод, като посочват отклонения от оригиналните еврейски и гръцки текстове при руския превод, както и неточни места. По този въпрос е проведена кореспон-

денция между преводачите и СВ. Синод, в която архиереите настояват комисията да се придържа строго към руския синодален превод и славянския текст. ИВ. Марковски констатира, че „синодалният превод на много места се отклонява от руския, славянския и гръцкия превод, а така също и от еврейския оригинал”, а по-късно дава и конкретни примери за това.**

Въпреки неточностите в него, синодалният превод на Библията е издаден през 1925 г. в тираж 50 000 броя и Всегда е въведен в литургична употреба чрез отпечатването на Евангелието и Апостола, необходими за богослужението. До този момент апостолските и евангелски текстове са употребявани според други преводи (през 1910 г. е издадено „Свето Евангелие изложено според приемия в Православната църква рег на Всекидневните богослужебни четива” в Солун, с благословението на СВ. Синод; познати са и други по-ранни издания) или в техния църковнославянски еквивалент, а християните в своето ежедневие са се ползвали от редките преводи и издания на части от Библията или от протестантския ѝ вариант. Характерно за учебниците по основните богословски дисциплини

в семинариите (Богословския факултет към Софийския държавен университет възниква едва в 1921 г., малко преди излизането на превода на Библията) е, че са написани на съвременен български език, а всички библейски препратки са на църковнославянски (напр. „Ръководство за изучаване на пророческите книги на Ветхия Завет” от Хр. Попов, „Ръководство за изучаване на Ветхозаветните законоположителни книги на СВ. Писание” от А. Димитров, „Догматика на православната църква” на Дюлгеров и И. Цоневски). Фототипно Евангелието е издадено за втори път през 1943 г.

Друга богослужебна книга, в която намира приложение синодалният превод, е Паримииникът. Той съдържа избрани текстове от СВ. Писание на Стария Завет (предимно от пророческите книги) и по-рядко от Новия Завет с поучителен характер (парими от гр. означава притча). Паримииникът е издаден през 1935 г. с решение на СВ. Синод.

Часословът, съдържащ последованията на утрината, вечернята, часовете и гр., е издаден за първи път през 1941 г. с бележка в началото, която гласи: „Българският текст на псалмите е взет от синодалния превод на Библията, който е направен според еврейския текст. Църковнославянският текст е направен според

* Рижский, М. Русская библия: История перевода библии в России. Санкт-Петербург, 2007, с. 200.

** Вж. Чистович, И. История перевода библии на русский язык. Санкт-Петербург, 1899.

*** Марковски, ИВ. История на българския синодален превод на Библията. – В: Годишник на Софийския университетски Богословски факултет, кн. 4, С., 1927, с. 21.

**** Чистович, И. Цит. съч., с. 317.

* Марковски, ИВ. История на българския синодален... с. 31.

** Вж. Пак там. 39-58.

превода на седемдесетте. На някои места двета текста не съвпадат напълно.” Парадоксалното тук е, че текстовете са включени действително според синодалния превод, но той, както посочихме Вече, не е направен според еврейския оригинал. Часословът е преиздаван през 1982 г.

Въпреки налагането на комунистическия режим от 9 септември 1944 г. и репресиите над духовенството, Църквата успява да реализира един от последните си преводачески проекти. През 1949 г. от печат излиза Требникът, в който са поместени текстовете от синодалния превод на Библията. На места са запазени църковнославянските текстове без превод. Графически Требникът е съобразен с нововъведената Отческофронтска правописна реформа.

След утвърждането на комунистическата власт в България Българската православна църква е подложена на репресии, които засягат целия ѝ вътрешен живот. Просветната дейност на Църквата е силно ограничена, от учебните програми в училищата отнада предметът Закон Божи*, а църковните енорийски училища и православните християнски дружества прекратяват своето съществуване. Репресиите над духовенството

то пораждат вълна от страх, която съпътства религиозната и социалната дейност.** Просветителската и издателската дейност на Църквата са силно ограничени. „След учредяването на цензурния орган Глаблит под негов контрол минават всички издателства, печатници и книжарници, вкл. и Синодалната печатница. Св. Синод протестира срещу изземването ѝ, тъй като тя е специализирана за отпечатване на църковни издания, за които се изискват разнообразни шрифтове, старобългарски букви, винетки и пр., но това не спира превъртането ѝ в клон на Държавната печатница. За два месеца са демонтирани и изнесени всички печатарски машини и букви.”***

В края на 50-те години са „въведени драстични ограничения на църковния печат, които не трябва да надхвърлят 100 коли годишно, а публикуваните заглавия подлежат на одобрение от Комитета по църковни въпроси, като Синодалното издателство е задължено да изпраща своя годишен план.”****

** Вж. Малев, Л. Християнство и църква. Велико Търново, 2010, 186-189.

*** Огнянов, Л., Българската православна църква и религиозната политика на държавата (1950-1956). – В: Българската православна църква – трагедии и настояще. С., 2009, с. 226.

**** Мемодиев, М. Между Вярата и компромиса. Българската православна църква и комунистическата държава (1944-1989 г.). С., 2010, с. 230.

Taka с настъпването на тоталитарния режим в България дейността на Св. Синод е поставена под силен държавен контрол. Осъществените до този момент преводи и издания се утвърждават в богослужебната практика, но не получават очакваното развитие (коригиране на неточностите, открити в процеса на тяхната употреба) и продължение. Някои от започнатите Вече преводи (например на Минеите) изобщо не получават завършек дори до днес. Други издания (Апостол, Евангелие, Пари мииник) се препечатват фототипно според стария правопис от преди т. нар. отечественофронтовска реформа. Единствено изданието на Требника от 1949 г. се препечатва според новия правопис.

Дейността на Св. Синод след 1944 г. се свежда в по-голяма степен до издаването на сборници с проповеди, преводи на руска църковна литература, юбилейни сборници, както и продължаването на Църковен Вестник и сп. „Духовна култура“, където статии поместват учението от Духовната академия. Издания като Православен пастир и пр. са спрени. Св. Синод успява да осъществи нов превод на Библията, който под давление на държавната власт не е издаден, и превод на Служебника от Любчанския митрополит Григорий, който е издаден през 1985 г.

Преводаческата дейност на Св. Синод на Българската православна църква от началото на XX в. до 1944 г. е процес, който заслужава своята позитивна оценка. Въпреки църковната изолация и тежката държавно-политическа и икономическа ситуация, Църквата в лицето на нейния висок клерик проявява необходимото разбиране за нуждата на народа Божи да разбира Свещеното Писание и да участва пълноценно в богослужебния живот. Въпреки недостатъците на осъществените преводи, те до днес остават едни от най-авторитетните в църковно отношение текстове. Тяхното коригиране, както и продължаването на превеждането на целия богослужебен корпус, са въпроси, които Църквата трябва своевременно да реши. Осъществяването на преводи „на парче“, на които сме свидетели днес в различни енории и епархии, са свидетелство за жив възрожденски дух, но липсата на църковна санкция, както и тяхната фрагментарност, ги превръщат в недостатъчно авторитетни. Тяхното наличие обаче е симптоматично и ни отвежда към проблем, който се нуждае от своеобразно църковно разглеждане. В този процес е важно да се разгледа преводаческата дейност на Св. Синод от началото на XX в., за да бъде правилно оценена и естествено продължена. ■

* Вж. Калканджиева, Д. Българската православна църква и „народната демокрация“ (1944-1953). Силистра, 2002, 76-99.

Къде се намира най-големият паметник на готическата архитектура? Защо и за какво е бил построен?

Главата на Йоан Предтеча

Анна Данилова

Паднето помоли да Ви предадем неговите извинения, че не е могъл да Ви посрещне, защото е болен” – обяснява ни жизнерадостният кръголук председател на католическата катедрала в Амиен. „Това е толкова интересно, руснаците често идват тук, при главата на Йоан Предтеча. Такива големи групи и толкова далече отиват! Ние се радваме, че идвате” – обяснява ни той.

Къде се намира най-големият паметник на готическата архитектура? А защо и за какво е бил построен?

Да пътешестваш из Европа и да се запознаваш с високите на европейското изкуство, не вземайки под внимание християнската история – е практически безполезно занимание – твърде много остава „загадък”, неразбираемо и моментално забравяно. Така повечето от големите катедрали във Франция са свързани с велики християнски светини на още неразделената Църква, но за това често не знам

дори и екскурзоводите. Повечето познати, които неведнъж са пребивавали в Париж, с огромно учудване и отегчение узнаха, че Сен-Шапел е построена заради Трънения венец, който се намира в Нотр-Дам, а Шартърската катедрала – заради Покрова на Пресвета Богородица. Но за това екскурзоводите не промълвиха нито дума.

Продължавайки пътя си по православните светини на Франция заедно с поклонническия център „Свети апостол Тома“, ние се озовахме в един от най-северните градове – Амиен. Тук, където Вече духа леденото дихане на Северно море, много по-студено, отколкото е било преди няколко часа в Париж.

Амиен застана пред очите ни като град на една свещ: по улиците няма нито една жива душа, нито една кола, а в самия център на града – величествена готическа катедрала, в която се пази светата глава на Иоан Предтеча.

Многострадална е събата на светата глава. Главата на Кръстителя била отсечена по заповед на жената на Ирод, Иродиада: пророкът изобличавал Ирод за незаконния му брак с жената на брат му. Дъщерята на

Иродиада, Саломия, като съблазнила Ирод и гостите със своя танц, в отговор на възторженото предложение на Ирод да поискат от него каквото желае, по съвет на майка си, искала на блъдо главата на Предтеча-изобличителя.

Безумният Ирод безощадно отсича твоята глава, изобличаваща неговия прескверен нрав: а Христос, преблажени, като Кръстител, те прави глава на Църквата, Създалелят на всичко и Избавителят на всички, Господ.

Иродиада пробола с кинжал Вече бездиханната глава, а след това я заровила близо до гроба. След известно време Ирод и Иродиада решили да проверят на мястото си ли е главата: като не я намерили, те решили, че Предтечата е възкръснал и че Христос е възкръсналият Предтеча.

Отначало главата пребивавала в Елеон, после при един бедняк в Емеса, и накрая – в Константинопол. В периода на иконоборството криели главата до възобновяването на почитането на светите икони. Но ето, настъпват последните времена на

Византия, падането на Константинопол под турско владичество Вече било близо, скоро „Света София“ предстоило да бъде превърната в джамия. 1204 г. кръстоносци разграбват града. Ще повторя неведнъж изказаната мисъл – виждали съдбата на християнските храмове от първите векове на територията на бившата Византия, можем дори да се порадваме на това, че кръстоносците са се оказали тук преди друговерците – и поне част от християнските светини е оцеляла до наше време.

Именно така в развалините на един сворец каноникът Валдон де Сартон намира блъдо, на което под стъкло се пази лицевата част на главата. Наг веждата има отвор. На блъдото стои надпис, че тази глава е на Иоан Кръстител, а отворът е от удара на Иродиада с кинжал по отсечената глава.

Как га те наречем, пророче? Ангел ли? Апостол ли? Или мъченник? Ангел, защото си поживял като безплътен. Апостол, защото си научил народите. И мъченник, защото твоята глава бе отсечена за Христа. Него моли да помилва нашите души.

Каноникът Валдон де Сартон рещил да пренесе главата на Предтеча в Пикардия – и през 1206 г. епископът на града в третата неделя на Рождество Венския пост тържествено посреща Великата светиня. Заради главата на Предтечата започва строителството на катедралата в Амиен – това е най-големият готически паметник в Европа.

Във времето на революцията искали да отнесат главата на гробището, но кметът на града, под страх от наказание, запазил мощите в дома си, и едва през 1945 г., когато заплахата от оккупация преминала, главата била окончателно върната в катедралата.

Главата, която проповядвала Агнеша Божи, дошъл в плът, и възвестила на всички пътя на спасението и покаянието според Божествените заповеди, която изобличила престъплението на Ирод и затова била отсечена от тялото – до време скрита в земята, сега просия като светозарно слънце, зовайки: покайте се и с умилена душа се обърнете към Христос, подаващ богата милост на свeta...

Друга част от главата на Предтеча сега се пази в джамията на Омаядите в Дамаск – в гробницата на Йоан Кръстител. Светителят Дмитрий Ростовски, описвајки намирането на главата на Йоан Предтеча, посочва като местоположение на светата глава именно Амиен: „...Честната глава на Предтечата, повторно пренесена в Цариград, отначало била положена в царските палати, а след това част от нея в Студийския манастир на свети Йоан; в тази обител видял горната част на главата поклонникът Антоний през 1200 г.; друга част от нея била в Петра в манастира „Продром“, тя била пренесена

от кръстоносците в Амиен във Франция, част от нея е пренесена в Рим и се намира в църквата на папа Силвестър. Други части са в Атонския манастир „Дионисиат“ и в Угровлахийския манастир Калуи“.

Когато току-що бяхме започнали да водим тук православни поклонници, християните на Запад не бяха много добре запознати с нашата традиция на поклонение на мощите. Първите наши групи станаха свидетели на това как извадиха Главата от стаприя, солиден шкаф в ризницата. И по уговорка с ръководителя на нашия център и настоятел на Ахена – архимандрит Йосиф (Пустоумов) я изна-

сяха за поклонение на хората, дошли специално за това. Веднъж, в суматохата, бяха сложили Главата направо на простото, „виенско“ столче, поставяйки го около Престола. Така и ние отслужихме молебен и едва след това, като се усети, предстоятелят на храма изнесе красивата златна поставка, предназначена именно за такива особени, тържествени случаи“ – разказва Елвира Кимнис, съръководител на поклонническата служба на „Свети апостол Тома“ в Европа. Гледайки православните поклонници, и католиците започнаха да се отнасят по-благоговейно към светинята.

След войната учениците провели няколко детайлни изследвания на главата и установили, че тази лицева част на главата принадлежи на мъж от семитски тип на около 30-годишна възраст, живял в средиземноморския регион в първи век след Рождество Христово.

Просиялата от земята, главата на Предтеча изпуска лъчи на нетление, изцеление за верните: събира съвше множества Ангели, а на земята събира човешки род, за да възнасят в един глас слава на Христа Бога.

В полупразната катедрала пеем тропара и кондака на Отсичане главата на Предтеча, близо до нас се спират и няколко заинтригувани преминаващи католици.

Благодарим на кръголукия председател на катедралата за свободния достъп до светинята и се надяваме,

че повече православни поклонници ще изврат в студения Амиен, за да преклонят колене пред светата глава на Предтечата.

Превод: Татяна Филева

Източник: www.pravmir.ru

